

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

Borna Udatny

VISOKOŠKOLSKE KNJIŽNICE:
KNJIŽNICA KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

DIPLOMSKI RAD

MENTOR: Doc. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, 2018.

Sadržaj

Uvod.....	1
1. Visokoškolske knjižnice	3
2. O Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.....	8
3. Knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.....	10
3.1. Povijest knjižnice: od osnutka knjižnice Hrvatske bogoslovne akademije do današnjeg rada knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu	10
3.2. Knjižnična građa - fond knjižnice.....	13
3.3. Ostavštine	17
3.4. Izazovi – lokacijski problem.....	18
3.5. Digitalizacija građe - planovi za budućnost.....	19
4. Istraživanje navika korisnika knjižnice KBF-a	23
4.1. Cilj, uzorak i metodologija istraživanja	23
4.2. Rezultati i rasprava	23
4.3. Zaključak istraživanja.....	33
Zaključak	35
Popis literature.....	37

Uvod

Cilj rada je dati kratki pregled o povijesti, osnutku, današnjem radu i planovima za budućnost knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu s posebnim naglaskom na posebnostima i poslanju visokoškolskih knjižnica u Republici Hrvatskoj. Poslanje visokoškolskih knjižnica mora biti u skladu s vizijom i poslanjem visokoškolskih ustanova, fakulteta u čijem sklopu djeluju. Povijest nas uči da su knjižnice oduvijek bile mjesta od neizmjerne važnosti za rast i razvoj svih društava. U raznim svjetskim knjižnicama pronađeni su pisani tragovi velike važnosti i s pravom možemo reći da su knjižnice riznice znanja. S vremenom knjižnice preuzimaju mjesto susreta u zajednici, ali i pohrane znanja. Iako se uloga knjižnica tijekom povijesti mijenjala, ona i dalje ostaje od iznimnog značaja za društvo. Knjižnicu možemo opisati kao kulturnu i informacijsku ustanovu koja odabire, nabavlja, obrađuje i daje na korištenje građu svojim trenutnim, ali i budućim korisnicima te svima koji su željni znanja. Osim toga, knjižnica organizira službe i usluge za korisnike. Iz toga proizlazi jedna od temeljnih zadaća knjižnice uopće: sustavan i neprestan odabir knjižnične građe koja se nabavlja upravo radi svojih korisnika. Iako se nabava, pohrana građe te davanje iste na korištenje najčešće spominje kao glavna zadaća knjižnice, njezine su zadaće zapravo raznolike i mnogobrojne.

U radu je također, ukratko prikazana duga i burna povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, jednog od prva tri osnovana fakulteta u državi. Povijesni dio nikako se ne smije zanemariti upravo zbog svoje duge tradicije pružanja znanja i visokog obrazovanja, ali kako bi se jednostavnije i bolje razumjela današnja uloga i sam suvremeni razvoj knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Sadašnji fond, razvoj i rad knjižnice ne može se razumjeti bez upoznavanja s poviješću samog Katoličkog bogoslovnog fakulteta. Nadalje, u radu se govori o povijesti knjižnice Hrvatske bogoslovne akademije čiji je fond nakon prestakna rada preseljen u fond knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta. U razgovoru i istraživanju Knjižnice i njezine građe koje je provedeno u suradnji s voditeljicom knjižnice, bit će predstavljen bogati knjižnični fond, ostavštine, izazovi s kojima se knjižnica i njezini djelatnici svakodnevno susreću, planovi za budućnost te rad knjižnice.

U sklopu rada provedena je anonimna anketa o knjižnici Fakulteta i navikama korisnika u kojoj su istražena pitanja o uslugama, kvaliteti knjižnice, ali i o korisničkim navikama, željama i potrebama. Nažalost, odaziv korisnika koji je odgovorio na anketna pitanja bio je relativno nizak jer je anketa provedena u rujnu za vrijeme trajanja ispitnih rokova, a prije početka nastave, no i u tom broju anketiranih jasno se vidio uzorak odgovora na najznačajnija pitanja.

1. Visokoškolske knjižnice

Knjižnice su oduvijek, a napose danas predstavljale mjesto susreta u zajednici te mjesto skladištenja, organiziranja i raspačavanja informacija i znanja. To se posebno odnosi upravo na visokoškolske knjižnice. Općenito govoreći, knjižnice se najčešće dijele prema vrsti, odnosno prema sadržaju svojih zbirki i prema tome u čijem su sastavu te kojim korisnicima su namijenjene. Hrvatski *Zakon o knjižnicama* razlikuje sljedeće vrste knjižnica: nacionalna, visokoškolska, sveučilišna, općeznanstvena, narodna, školska i specijalna.¹ To je podjela koja se temelji na UNESCO-voj podjeli, a zasniva se na kriteriju odabira građe i kriteriju otvorenosti.

One koje djeluju u sklopu Sveučilišta, fakulteta ili pak akademija, spadaju pod općeznanstvene. Kada se govori o knjižnicama koje djeluju u sklopu nekog fakulteta (i/ili akademije), govorimo upravo o visokoškolskim knjižnicama. Dakle, za visokoškolske knjižnice može se reći kako su srodne specijalnim knjižnicama, ali samo onima pri znanstvenim institutima. „Knjižnicama koje djeluju u sustavu visokog obrazovanja temeljna je zadaća podupirati obrazovni i znanstveni rad članova akademske zajednice.”² Uloga visokoškolskih knjižnica jest prikupljanje, obrada, pohrana i davanje na korištenje dokumenata te obavijesti obrazovnog, znanstvenog i općekulturnog sadržaja svima, u prvom redu članovima sveučilišta i drugih znanstvenih ustanova.³ Iz istog proizlazi kako visokoškolske knjižnice zapravo predstavljaju institucije u čijem su sklopu i na taj način omogućuju pristup informacijama članovima te institucije, bilo studentima, bilo profesorima; ali i svim drugim članovima akademske zajednice te svima onima koji se žele baviti znanstvenim ili istraživačkim radom. Informacije čiji se pristup nudi u visokoškolskim knjižnicama odnose se kako na tiskana izdanja, tako i elektronička izdanja te na razne elektroničke baze podataka i mrežne izvore.

Prema članku 5, nacрта *Standarda i smjernica razvoja i uvođenja najbolje prakse u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj*, detaljnije se objašnjava razlog osnutka

¹ Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105(1997). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html. (5.10.2018.)

² Petrak, J.; Aparac-Jelušić, T. Knjižnice na Hrvatskim sveučilištima : tradicija i promjene. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 48, 1(2005), str. 13-30.

³ Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija : Benja naklada, 1994.

visokoškolskih knjižnica – „osnivaju se radi svrhovita prikupljanja, stručne obrade, pohrane/arhiviranja i osiguravanja pristupa tiskanoj i elektroničkoj građi, elektroničkim bazama podataka i mrežnim informacijskim izvorima namijenjenih studentima, nastavnicima, stručnim suradnicima visokih učilišta, ali i ostalim članovima šire društvene zajednice te na taj način pružaju podršku obrazovnom, znanstvenom i javnom djelovanju osnivača, odnosno matične ustanove.”⁴ U standardu se dalje utvrđuje kako „visokoškolske knjižnice nabavljaju, stručno obrađuju i daju na korištenje knjižničnu građu u svim formatima, osiguravaju pristup informacijskim izvorima dostupnim na daljinu, te pružaju informacijske usluge prvenstveno studentima, nastavnicima i suradnicima u nastavi sveučilišnog, veleučilišnog i visokoškolskog studija, zatim ostalim članovima visokog učilišta te široj javnosti poradi obrazovnog, znanstvenoistraživačkog i općekulturnog djelovanja. Visokoškolske knjižnice dužne su svoje djelovanje neprestano usklađivati s ciljevima i zahtjevima nastavnog i znanstvenog djelovanja visokoškolskih ustanova, a u skladu sa zakonima i propisima te domaćim i međunarodnim standardima.”⁵ Iz navedenog se jasno vidi kako visokoškolske knjižnice nisu isključivo vezane za sveučilište, odnosno fakultet u čijem sklopu djeluju i kako njihova funkcija nije namjenjena jedino studentima i profesorima nego i svima onima željnim znanja i učenja što ujedno potvrđuje temeljnu zadaću svake knjižnice.

Poslovi koje obavljaju knjižničari u visokoškolskim knjižnicama zahtjevaju određena, posebna znanja i vještine. U svakoj fakultetskoj knjižnici jednu od najpotrenijih, a svakako i najkompetentnijih zadaća obavljaju predmetni stručnjaci. To su zaposlenici knjižnice koji su pored studija koji se izučava na fakultetu u čijem je sklopu knjižnica, ujedno završili i studij bibliotekarstva.⁶

⁴ Standard i smjernice razvoja i uvođenja najbolje prakse u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj : nacrt. Ministarstvo kulture, Zagreb 2008. Str. 4. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/473> (2.10.2018.)

⁵ Isto

⁶ Salatić, B. Fakultetske knjižnice u RH : prijedlozi za strategiju razvoja fakultetskog knjižničarstva s osobitim osvrtom na djelatnike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 137-152.

Upravo o broju zaposlenih, njihovoj stručnost, odgovornosti i zalaganju ovisi sama raznolikost onoga što neka fakultetska knjižnica može ponuditi svojim korisnicima.⁷ Naime istraživanja su pokazala da studenti koji dolaze na sveučilište većinom nisu dostatno informacijski pismeni te da vrlo često imaju poteškoće u predmetnom pretraživanju i ne posjeduju vještine i znanja o strategiji pretraživanja.⁸ Prema rezultatima ankete provedene u sklopu ovog rada, čak veliki broj ispitanih korisnika knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (u daljnjem tekstu KBF) izjavilo je da se ne snalazi lako u knjižničnom katalogu, dok je ostatak ispitanih izjavio da se lako snalazi. Također, skoro polovica upiatnih uvijek traži pomoć knjižničara u pronalasku građe–dok je vrlo mali broj ispitanih rekao je da gotovo nikada ne traže pomoć knjižničara u pronalasku građe. To nam jasno potvrđuje kako su za rad u visokoškolskim knjižnicama najpoželjniji diplomorani knjižničari koji moraju biti vrlo dobro upoznati s programom i sadržajem studija koji se izvode na fakultetu u čijem je sastavu knjižnica. Sastavni dio rada u svakoj knjižnici, a naročito u visokoškolskim, mora biti i stalno ulaganje u obrazovanje i stručno usavršavanje zaposlenika - knjižničara. Tako broj sati pohađanja predavanja formalnog obrazovanja po članu knjižničkog osoblja u knjižnici KBF-a Sveučilišta u Zagrebu iznosi osam sati⁹ dok posudbe studenata po populaciji koju knjižnica treba uslužiti iznosi 4,8.¹⁰

Voditeljica knjižnice Pravnog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayer u Osijeku, upozorava kako rastuće potrebe korisnika za aktualnim informacijama i publikacijama zahtijevaju jačanje kadra visokoškolskih knjižnica kao i sustavno i stalno stručno usavršavanje knjižničara.¹¹ Uloga visokoškolskih knjižnica i njezinih zaposlenika nezamjenjiva je. Te su knjižnice najuže povezane s kvalitetom visokoškolskog obrazovanja i u cilju je svih sveučilišta, ali i zemalja u kojima djeluju da proizvedu što kvalitetniji, stručniji te obrazovaniji kadar. Upravo pri postizanju tog cilja istaknutu ulogu imaju knjižnice, koje unutar sredine koja je stalno podložna promjenama (se

⁷ Salatić, B. Fakultetske knjižnice u RH : prijedlozi za strategiju razvoja fakultetskog knjižničarstva s osobitim osvrtom na djelatnike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 137-152.

⁸ Škorić, L.; Šember, M.; Markulin, H.; Petrak, J. Informacijska pismenost u nastavnom programu diplomskog studija Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 3/4(2012), str. 17-28.

⁹ Sustav statističkih podataka. Dostupno na: hk.nsk.hr (3.9.2018.)

¹⁰ Isto

¹¹ Salatić, B. Fakultetske knjižnice u RH : prijedlozi za strategiju razvoja fakultetskog knjižničarstva s osobitim osvrtom na djelatnike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 137-152.

stalno mijenja) i pred izazovima novih tehnologija i medija istražuju i primjenjuju nove načine kako bi dostavile (za dostavom) provjerene i pouzdane informacije.¹²

Kada se govori o ulozi, zadaćama i razlozima osnutka (visokoškolskih) knjižnica te pojmove ne treba smatrati istoznačnicama. One se ponekad razlikuju od knjižnice do knjižnice jer svaka ima pomalo drugačiji način poslovanja i postizanja ciljeva te se studijski programi na fakultetima razlikuju, ali su u svojoj suštini i značenju te uloge i zadaće ipak neodvojive i međusobno isprepletene. „Tako pod osnovne (opće) zadaće visokoškolskih knjižnica spada:

- izgradnja knjižnične zbirke koja je temeljena na neovisnoj stručnoj prosudbi knjižničara i na načelima kvalitete i važnosti za određenu korisničku zajednicu (te javno objavljenim smjernicama za nabavu)
- formalna i sadržajna obrada, izrada kataloga i drugih informacijskih pomagala u tiskanom i/ili elektroničkom obliku
- informacijske usluge i održavanje mrežnih stranica
- osiguravanje korištenja građe u knjižnici kao i pristupa daljinski dostupnoj građi, te posudba građe uključujući međuknjižničnu posudbu,
- poticanje i poduka korisnika za korištenje knjižnične građe, informacijskih pomagala i mrežnih izvora
- pohrana i zaštita građe
- izrada pravilnika vezanih uz poslovanje i vođenje dokumentacije o poslovanju knjižnice”¹³

Kod svih knjižnica, a naročito visokoškolskih, vrlo često se javlja problem kod pretraživanja sekundarnih izvora informacija, tj. korisnikovo nesnalaženje u katalogu knjižnice te njegovo nezadovoljavanje potreba. Danas su sve češća tematska pretraživanja i upravo u takvim slučajevima korisnicima, naročito onima u visokoškolskim knjižnicama, potrebna je pomoć

¹² Stojanovski, J. Visokoškolske i znanstvene knjižnice: zašto ih trebamo više nego ikada? // Kemija u industriji. 62, 11/12(2013), str. 452-455.

¹³ Standard i smjernice razvoja i uvođenja najbolje prakse u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj : nacrt. Ministarstvo kulture, Zagreb 2008. Str. 7. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/473> (2.10.2018.)

knjižničara, tj. predmetnih stručnjaka. Predmetni stručnjak tada ima ulogu posrednika između izvora informacija i (ne)pravilno artikuliranoga informacijskog pitanja kojega upućuje student za npr. pisanje seminarskog ili završnoga (diplomskog ili magistarskog) rada.¹⁴ Prema istraživanju provedenom na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, najčešći posao koji rade predmetni stručnjaci u visokoškolskim knjižnicama jest upravo pretraživanje baza podataka (76,2%) što upućuje na nesnalaženje korisnika, ali i na važnost knjižničara da su upoznati s programom fakulteta u sklopu kojega je knjižnica. Odgovori na referentna pitanja nalaze se na trećem mjestu s 59,5% dok važnost vještina pretraživanja pridaje čak 82,9% ispitanih knjižničara što ponovo upućuje na to da na pretraživanje kataloga i odgovaranje na informacijske upite odlazi većina radnog vremena knjižničara u visokoškolskim knjižnicama, ali i na nezamjenjivu ulogu koju oni obavljaju u knjižnicama.¹⁵

Vrlo bitan segment rada svake knjižnice jest strategija koju knjižnica ima u svom planu i programu rada te sustavno praćenje iste. Upravo se radi toga predlaže se stalno praćenje rada, stanja i potreba fakultetskih knjižnica; odnosno redovito izvješćivanje knjižničkog odbora, uprave fakulteta, matične službe krovne ustanove Nacionalne i sveučilišne knjižnice te Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta o rezultatima rada knjižnice.¹⁶ Osim strategije knjižnice vrlo važan dio kvalitetnog rada svake knjižnice jest i koliko ona odgovara na potrebe svojih korisnika jer ipak je jedan od glavnih ciljeva visokoškolskih knjižnica poticanje korisnika na korištenje knjižnične građe. Jedan od načina na koji bi se knjižnice približile korisnicima i precizno odgovorile na njihove želje i potrebe, jest pokretanje sustavnih istraživanja korisnika u sklopu poslovnih aktivnosti koje knjižnica provodi kao dio svoje poslovne strategije.¹⁷ Takvo kratko istraživanje provedeno je na korisnicima knjižnice KBF-a Sveučilišta u Zagrebu u sklopu ovog rada.

¹⁴ Salatić, B. Fakultetske knjižnice u RH : prijedlozi za strategiju razvoja fakultetskog knjižničarstva s osobitim osvrtom na djelatnike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 137-152.

¹⁵ Hebrang Grgić, I.; Živković, D. Core competencies for academic reference librarians in Croatia. // Qualitative and Quantitative Methods in Libraries. 3, (2012), str. 247-256.

¹⁶ Salatić, B. Fakultetske knjižnice u RH : prijedlozi za strategiju razvoja fakultetskog knjižničarstva s osobitim osvrtom na djelatnike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 137-152.

¹⁷ Kovačević, J.; Vrana, R. Percepcija korisnika o knjižnici i knjižničnim uslugama kao temelj poslovne strategije knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 3(2013), str. 23-46.

2. O Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

Povijest, djelovanje, poučavanje i tradicija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu iznimno je duga, bogata, iznenađujuće burna te se može podijeliti u pet vremenskih razdoblja.

Profesor Antun Ivandija u svojem radu *Povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu*: posvećenom spomenici za tristogodišnjicu proglašenja zagrebačke isusovačke škole akademijom g. 1669. i stogodišnjicu obnove Zagrebačkog sveučilišta g. 1874., objašnjava vremenska razdoblja rada i nastanka KBF-a. *Prvo razdoblje obuhvaća vrijeme od osnutka Zagrebačke biskupije 1093./4. godine – to je vrijeme djelovanja zagrebačke katedralne škole i osnutka zagrebačkog sjemeništa*. Naime u ovom se ranom razdoblju u skupu zagrebačkog sjemeništa mladim sjemeništarcima naučavala teologija i moralna znanost te ono predstavlja svojevrsnu ranu fazu u podučavanju teološke znanosti koja se kasnije tokom godina razvijala. *Drugo razdoblje odnosi se na razdoblje dolaska i djelovanja isusovaca (1633. godina) pa do ukidanja isusovačkog reda u Hrvatskoj (1773. godina)*. U ovom razdoblju osnovana je prevažna isusovačka gimnazija u Zagrebu uz koju je 1632. godine podignuta katedra tzv. viših nauka što je zapravo označilo početak visokoškolske nastave u Zagrebu. Isusovci ne samo da su osnivači prve i najstarije gimnazije u Hrvatskoj nego su i svojim radom i zalaganjem indirektno zaslužni za kasniji osnutak Nacionalne i sveučilišne knjižnice čiji se počeci sakupljanja znanja vežu upravo uz dolazak, smještaj i osnutak isusovačke rezidencije u Zagrebu davne 1607. godine.

Treće razdoblje vrijeme je između ukidanja isusovaca do godine 1874. kada je teološki fakultet ponovo preuzeo zagrebački biskup, ali je ovo ujedno i razdoblje kada je fakultet bio ukinut, a studenti preseljeni u Peštu. Nakon ukinuća i preseljenja fakulteta u Peštu preseljen je i veliki dio knjižničnog fonda koji je kasnijih godina zalaganjem mnogih imućnih i utjecajnih pojedinaca otkupljen i vraćen u Hrvatsku, ali nikada u potpunosti.

Četvrto razdoblje smješta se između 1874. i 1952. godine, to je doba obnove Zagrebačkog sveučilišta u kojem zagrebački teološki fakultet postaje jednim od prva četiri matična fakulteta. *Peto razdoblje jest ono iza 1952. godine kada je fakultet nepravедno ukinut/isključen iz*

*Sveučilišta i sveden na razinu ustavne škole privatnog karaktera.*¹⁸ O četvrtom i petom razdoblju djelovanja fakulteta govorit će se više naknadno u radu.

Najnovije, suvremeno razdoblje kojeg povjesničari još nisu dotakli i obradili (i koje je još uvijek aktualno), moglo bi se označiti kao ono nakon demokratskih promjena u Republici Hrvatskoj 1990. godine kada je Katolički bogoslovni fakultet ponovno vraćen u okrilje Sveučilišta u Zagrebu i kao takav, sa svim pravima i obvezama koje propisuje Sveučilište, neprekidno djeluje do danas.

Kao što je spomenuto, četvrto razdoblje djelovanja KBF-a ujedno je i najznačajnije jer je studij teologije u to vrijeme bio jedan od prva četiri studija otvorena na tlu Hrvatske, još 1874. godine. „Hrvatski sabor je godine 1874. proglasio *Zakonski članak ob ustrojstvu sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu*, čime su utemeljena u okviru modernog hrvatskog Sveučilišta četiri fakulteta: Bogoslovni (teološki), Pravno - i državoslovni (pravni), Mudroslovni (filozofski) i Liječnički (medicinski) fakultet.“¹⁹ U tom početnom razdoblju fakultet je djelovao na znanstvenom, obrazovnom, ali i moralnom i duhovnom polju da bi kasnije pod utjecajem političkih zbivanja nakon Drugog svjetskog rata bio nepravredno ukinut na određeno vrijeme. Naime, u nesretnim okolnostima u Hrvatskoj nakon Drugoga svjetskoga rata, KBF je bio „ukinut“ dana 29. siječnja 1952. godine da bi nekoliko dana kasnije Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu NRH protumačio da je samo „izdvojen“, odnosno „isključen“ iz Sveučilišta što je svejedno rezultiralo time da su Fakultetu oduzeta sva prava koja su i dalje imale ostale sastavnice Sveučilišta u Zagrebu.²⁰ Vrlo je važno napomenuti kako je u to vrijeme Sveučilište u Zagrebu bilo u svemu izjednačeno s drugim sveučilištima europskih zemalja te svojom kvalitetom i radom nije nimalo zaostajalo od tadašnjih poznatijih i razvikanijih europskih sveučilišta.

Nakon niza dugih i teških godina situacija je za fakultet krenula nabolje neposredno prije i nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, kada se ukinulo prijašnje »isključenje« i Fakultet je vraćen u sastav Sveučilišta u Zagrebu. „Nakon demokratskih promjena u Hrvatskoj 1990. godine

¹⁸ Ivandija, A. Povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu : spomenica za tristogodišnjicu proglašenja zagrebačke isusovačke škole akademijom g. 1669. i stogodišnjicu obnove Zagrebačkog sveučilišta g. 1874. // Bogoslovska smotra. 39, 40(1970), str. 232-336.

¹⁹ Berljak, M. Položaj i djelovanje Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u sastavu Sveučilišta u Zagrebu. // Bogoslovska smotra. 86, 1(2016), str. 31-65.

²⁰ Isto

Sabor RH proglasio je ništavnim Rješenje spomenute Vlade o ukidanju, isključenju Fakulteta iz sveučilišne zajednice te se prišlo sklapanju *Ugovora o položaju i djelovanju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u sastavu Sveučilišta u Zagrebu*.²¹ Na taj je način KBF ponovo postaje djelom Sveučilišta u Zagrebu i vraćaju mu se sva prethodno oduzeta prava i ovlasti. Nedugo nakon toga, tadašnje Ministarstvo znanosti, tehnologije i informatike izdaje *Rješenje* po kojem KBF ispunjava sve uvjete za znanstveno-istraživačku organizaciju.²²

Formalni Ugovor o položaju i djelovanju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u sastavu Sveučilišta u Zagrebu potpisao se tek šest godina kasnije i kao takav djeluje do današnjega dana. Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu danas se sastoji od integriranog filozofsko-teološkog studija, preddiplomskog i diplomskog studija religiozne pedagogije i katehetike, studija crkvene glazbe, stručnog studija teologije te poslijediplomskog studija licencijata i doktorata. U sklopu fakulteta neprekidno djeluje i knjižnica. Danas je knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu jedna od dvadeset i devet visokoškolskih (fakultetskih) knjižnica koje djeluju u sklopu Sveučilišta u Zagrebu.

3. Knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

3.1. Povijest knjižnice: od osnutka knjižnice Hrvatske bogoslovske akademije do današnjeg rada knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Moglo bi se reći kako je osnutak i djelovanje knjižnice KBF-a Sveučilišta u Zagrebu u jednoj mjeri povezano s osnutkom i radom Bogoslovske akademije, tj. njezine knjižnice jer je upravo ona, u jednu ruku, preteča knjižnice samog KBF-a. Naime veliki dio fonda knjižnice Akademije prenesen je u knjižnicu KBF-a koja je do tada bila relativno siromašna građom. Naime, nakon što je 1945. godine knjižnica Hrvatske bogoslovske akademije ukinuta, prešla je u

²¹ Berljak, M. Položaj i djelovanje Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u sastavu Sveučilišta u Zagrebu. // Bogoslovska smotra. 86, 1(2016), str. 31-65.

²² Isto

vlasništvo Nadbiskupskog ordinarijata u Zagrebu, da bi nakon toga u određenoj mjeri bila uklopljena u fond knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu.²³

Na inicijativu profesorskog zbora Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu došlo je 1922. do osnivanja Hrvatske bogoslovne akademije čiji je glavni cilj bio unaprijediti teološku znanost i sve pomoćne struke. Rad Akademije bio je bogat i plodan. Akademija je izdavala dva vrlo važna časopisa - *Bogoslovna smotra* i *Croatia sacra*, ali njezino djelovanje nije bilo usmjereno samo na izdavanje stručnih teoloških revija već se težilo izdavanju teoloških monografija, osnivanju knjižnica i održavanju javnih predavanja.²⁴ U sklopu Akademije radila je i knjižnica na čijem čelu u to vrijeme nisu bili profesionalni knjižničari već profesori Bogoslovnog fakulteta. Tek se 1927. godine, u zapisniku sa sjednice odbora spominje se kako je iznesen i podržan prijedlog da se pri konstituiranju novoga odbora kao član izabere i knjižničar. Knjižnica HBA bila je zamišljena prvenstveno kao stručna knjižnica namijenjena članovima Akademije i teolozima i svećenicima dok je njezin fond bio orijentiran na domaće i inozemne monografske i serijske publikacije s područja teologije, filozofije i povijesti.²⁵ U tom razdoblju mlada je knjižnica prolazila kroz sve faze nespretnog i polaganog razvoja. Preko relativno spore i oskudne nabavke građe, dugotrajne izgradnje kataloga te samog namještanja i osiguravanja polica i ostale potrebne knjižnične infrastrukture. Tokom godina rad i fond knjižnice rasli su uzlaznom putanjom te se kvaliteta i profesionalnost usluga knjižnice sve više i više povećavala. Točan broj svezaka koje je knjižnica Bogoslovne akademije posjedovala u fondu nije poznat no smatra se da je u fondu knjižnice vjerojatno bilo oko 4000 do maksimalno 5000 svezaka²⁶ od čega je većina kasnije prenesena u knjižnicu KBF-a čime ju je znatno obogatila. Također u fond knjižnice prenesen je i dio fonda Staroslavenske knjižnice s otoka Krka.

Godinu osnutka knjižnice KBF-a Sveučilišta u Zagrebu teško je s preciznošću odrediti jer je sama povijest KBF-a duga, turbulentna i prepuna neočekivanih obrata. Stoga će se u ovom djelu rada

²³ Zvonar, I. Knjižnica Hrvatske bogoslovne akademije. // *Croatia Christiana periodica*. 34, 65(2010), str. 101-116.

²⁴ Isto

²⁵ Isto

²⁶ Isto

govoriti o suvremenom periodu rada knjižnice, odnosno od godine 1982.²⁷ kada knjižnica započinje svoj suvremeni razvoj. Iako tada počinje suvremeni razvoj, daleko kvalitetnije, profesionalnije i bolje uvjete rada te stručan kadar dobiva devedesetih godina kada je KBF nakon isključenja ponovo vraćen u okvire Zagrebačkog sveučilišta. Tada službu glavnog bibliotekara (1984. godine) preuzima mr. Đuro Zalar te se u to vrijeme (većinom) dovršavaju abecedni i stručni katalog, jasno se definiraju poslovi koje obavljaju bibliotekari te se nabavlja veliki broj nove građe – čak 578 knjiga i 170 časopisa. Godine 1992. knjižnica broji 4000 korisnika dok se taj broj već iduće popeo na skoro dvostruko više. U sljedećim godinama fond knjižnice uvelike se obogaćivao prvenstveno ostavštinama preminulih profesora, djelatnika KBF-a, svećenika i drugih.

Od 1997. godine započele su intenzivne pripreme za računalnu obradu te izgradnju interne računalne mreže – LAN, a od 1999. godine započela je računalna obrada bogatog fonda u programu na bazi ISIS-a u Windows okruženju te intenzivnija priprema na prebacivanje knjižničkog kataloga na mrežnu stranicu.

U lipnju 2005. godine sama knjižnica KBF-a preselila je u novouređene prostore u sklopu Međubiskupijskog sjemeništa na Šalati i ovdje zapravo počinje govor o pravoj i suvremenoj visokoškolskoj knjižnici. Iako se preselila u puno adekvatniji, noviji i bolje opremljeni prostor sama lokacija knjižnice i dalje ostaje njezin najveći problem i predstavlja svojevrsnu prepreku češćem posjećivanju studenata.

Unazad nekoliko akademskih godina knjižnica KBF-a uspješno je opsluživala oko 1 000 studenata KBF-a Sveučilišta u Zagrebu kao i studente drugih fakulteta, profesore te kulturne i javne djelatnike; i djeluje punopravno kao i sve visokoškolske knjižnice u sastavu Sveučilišta. Danas se ipak broj studenata nešto smanjio te knjižnica trenutno opslužuje nešto više od 550 studenata. Knjižnica veoma usko surađuje s profesorima fakulteta i predano prati red predavanja i novitete u izdavaštvu. Kroz dogledno vrijeme u planu je da se knjižnica još više uključi u samu nastavu, planira se uložiti u kulturna događanja te pojačati prisutnost na webu, organizirati edukacijske radionice sa studentima poput radionica pretraživanja informacija,

²⁷ Knjižnica Katoličkog Bogoslovnog fakulteta : povijest i fond knjižnice. Dostupno na: <https://www.kbf.unizg.hr/fakultet/ustrojstvo/knjiznica/#toggle-id-1> (3.9.2018.)

pravilnog pretraživanja baza podataka itd. Ono čime se knjižnica naročito ponosi jest upravo njezin veliki, kvalitetni i sveobuhvatni fond, ali i činjenica da je veliki dio fonda, čak 60%, obrađen. Broj obrađenih jedinica građe uistinu je vrlo visok i s takvim se postotkom obrađenosti mogu pohvaliti samo rijetke knjižnice u Republici Hrvatskoj. Još jedna posebnost ove knjižnice jest što koriste UDK tablice koje su posebno, dodatno razradili zaposlenici knjižnice za vlastite potrebe, upravo za teologiju i religiju pošto se velika većina građe odnosi na ta područja.

3.2. Knjižnična građa - fond knjižnice

Knjižničnom građom naziva se sva građa koja bilo kojim putem pristiže u knjižnicu te se u njoj obrađuje, čuva i daje korisnicima na korištenje. „Knjižnična je građa raznovrsna, a obuhvaća knjige, brošure, časopise, novine, muzikalije, rukopise, pisma, crteže, planove, karte, audiovizualnu građu (ploče, kasete i sl.), kompjutorske proizvode te sve ostale proizvode umnožene mehaničkim, kemijskim ili elektroničkim postupcima.“²⁸

U knjižnicama knjižnični fond se uobičajeno dijeli u dvije osnovne zbirke: zbirku knjiga i zbirku periodike (časopisi i novine), ali se često zbirke unutar fonda dodatno dijele, a njihov broj ovisi o veličini knjižnice i vrsti knjižnične građe koja se posjeduje.²⁹

Današnja veličina fonda knjižnice KBF-a Sveučilišta u Zagrebu procjenjuje se na oko 60 000 jedinica građe od čega je oko 35 000 naslova stručno obrađeno i podatci o njima se mogu pretraživati putem on-line kataloga na mrežnim stranicama fakulteta. Knjižnica broji oko 1 600 primjeraka periodike, od kojih je oko 300 tekućih primjeraka u otvorenom pristupu korisnicima te nabavlja oko 1 000 svezaka na godišnoj bazi. Osim otvorenog fonda, veliku većinu fonda knjižnice čini građa u tzv. zatvorenom pristupu. Zatvoreni fond čini onaj dio knjižničkog fonda koji u korištenju i smještaju građe zahtjeva postupak drugačiji od onoga koji se rabi u otvorenom fondu. Gotovo je uvijek fizički odvojen od aktivnoga knjižničkoga fonda, a njime se mogu koristiti samo oni korisnici koji su za to dobili posebno dopuštenje i kojima je građa iz toga fonda neophodna za znanstveni ili istraživački rad.³⁰ Gotovo 90% fonda knjižnice KBF-a

²⁸ Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija : Benja naklada, 1994.

²⁹ Isto

³⁰ Isto

nalazi se u zatvorenom spremištu. Međutim, sva građa u zatvorenom spremištu dostupna je svim korisnicima knjižnice bez iznimke. Građa se može posuditi svakodnevno, najviše tri jedinice građe po korisniku i to na dvadeset dana uz dodatni produžetak od još dvadeset dana. Apsolventi i studenti postdiplomskog studija na KBF-u imaju pravo posuditi pet jedinica građe na rok od mjesec dana.

Što se tiče periodike, knjižnica je pretplaćena na oko 80 naslova stručnih časopisa od kojih neki izlaze na nekoliko svjetskih jezika (većinom su to njemački, talijanski, francuski, a u novije vrijeme i engleski jezik koji je uz njemački unazad nekoliko godina studentima KBF-a ponuđen kao izborni predmet). U knjižnici se koriste bazama podataka na koje je knjižnica pretplaćena na nacionalnoj razini i na razini Sveučilišta u Zagrebu te koriste baze kao što su EBSCO, JSTOR, De Gruyter idr. Broj preuzetih jedinica sadržaja po populaciji koju knjižnica KBF-a treba uslužiti iznosi 106 dok broj osoblja po populaciji koju knjižnica treba uslužiti iznosi 7.60 što svjedoči koliko knjižnica i njeno osoblje moraju brinuti o potrebama svojih korisnika, odnosno o oblikovanju knjižničnoga fonda prema potrebama korisnika.³¹ Prema podacima dobivenim u knjižnici, korisnici knjižnice KBF-a Sveučilišta u Zagrebu najčešće posuđuju literaturu za seminare i ispitnu literaturu (prema nabavnoj politici knjižnice nabavlja se od 5 do 10 primjeraka knjiga ispitne literature kako bi ona mogla nesmetano cirkulirati među studentima), dok su časopisi uvijek dostupni u čitaonici knjižnice. Glede tzv. nabave na zahtjev korisnika, knjižnica uvijek nastoji nabaviti u svoj fond građu koju zatraže studenti ili profesori i to u roku od tri dana; također djelatnici knjižnice redovito prate red predavanja te su upućeni rad fakulteta i na taj način bolje razumiju potrebe studenata i profesora. Trošak po aktivnom korisniku knjižnice KBF-a iznosi 331.19 HRK, a posjete knjižnici po populaciji koju knjižnica treba uslužiti – 30.³²

Veliki dio fonda predstavlja referentna zbirka koja se, naravno, nalazi u čitaonici i uvijek stoji studentima na posudbu za rad u čitaonici. Knjižnica ne posjeduje nikakav sitni tisak, karte, rukopise, inkunabule, zbirku rijetke i vrijedne građe ili slično. Prije nekoliko godina Institut za

³¹ Sustav statističkih podataka. Dostupno na: hk.nsk.hr (3.9.2018.)

³² Isto

crkvenu glazbu »Albe Vidaković« pri KBF-u Sveučilišta u Zagrebu darovao je knjižnici bogatu zbirku nota i notnih zapisa koji je trenutno u postupku obrade. Iako knjižnica ne posjeduje posebnu zbirku rijetkih i starih knjiga, izgradnja iste, bolje rečeno nabavka posebnih ormarića i opreme je u planu. Knjižnica, naime posjeduje vrlo veliki broj knjiga i knjižica s početka 18. stoljeća koje bi valjalo uklopiti u zbirku rijetkih i starih knjiga, njih nekoliko stotina. To su redom Biblije, odnosno knjige Starog i Novog zavjeta, liturgijske knjige, knjige o svecima te knjige vjerskog sadržaja; većinom na latinskom jeziku.

Za knjižnični fond može se reći da je poput živog organizma, neprestano se mijenja – nadopunjuje, obogaćuje i povećava novom građom, ali ponekad i smanjuje otpisima građe koja je zastarjela ili više nije poželjna, zanimljiva korisnicima. Posljednjih godina pojavom novih medija, knjižnični se fond konstantno obogaćuje novim vrstama građe, a budući da knjižnice prikupljaju raznovrsnu građu fond se raspoređuje prema određenim cjelinama.³³

Zadaća svake knjižnice, a posebno visokoškolskih u kojima se njeguje znanstveni i istraživački duh mora biti udovoljavanje potreba korisnika i osluškivanje istih te stvaranje primjerenog knjižničnog fonda. Knjižnični fond se u svakoj knjižnici stvara na pomalo drugačiji način, ovisno o potrebama korisnika knjižnice, no uvijek se stvara i održava slijedom utvrđenih kriterija odabira građe i načina njezine nabave, odnosno nabavnom politikom knjižnice.³⁴ Nabavna politika je zapravo zaseban program svake knjižnice, pa gotovo da ne postoje dvije iste nabavne politike, jer niti nema dviju biblioteka, koje će prema istim kriterijima određivati principe nabavne politike.³⁵ U knjižničnom poslovanju općenito se navode četiri načina nabavka knjižnične građe, a to su: kupnja, razmjena, dar i obvezni primjerak te rijeđe vlastita izdanja knjižnice. Knjižnica KBF-a veliku većinu građe koju posjeduje nabavlja kao i većina drugih knjižnica – kupnjom koja je ujedno i najbolji oblik nabave, i to u prosjeku 500 do 800 naslova godišnje. Nešto građe dobiva se darovnim putem, a nešto međuknjižničnom posudbom. Prema statističkim podacima objavljenim na mrežnim stranicama Nacionalne i sveučilišne knjižnice, knjižnica KBF-a

³³ Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija : Benja naklada, 1994.

³⁴ Krajina, T.; Markulin, H. Nabava knjižnične građe u visokoškolskim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53,3(2011), str. 21-42.

³⁵ Hergešić, B. O nabavi i nabavnoj politici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 5, 1-4 (1958/59), str. 9-23.

Sveučilišta u Zagrebu može se pohvaliti čak 100%tnim uspjehom međuknjižničnih posudbi.³⁶ Godišnje knjižnica KBF-a obavi oko desetak međuknjižničnih posudbi s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom. Najviše vlastite građe posuđuje Sveučilišnoj knjižnici u Splitu. Osim tuzemne posudbe, sudjeluje i u međunarodnoj međuknjižničnoj razmjeni i to većinom s biskupijskim i crkvenim knjižnicama Republike Njemačke čiju građu ponajviše traže profesori KBF-a Sveučilišta u Zagrebu i studenti poslijediplomskog studija.

Od 2016. godine u sklopu KBF-a Sveučilišta u Zagrebu djeluje izdavačka djelatnost s naglaskom na izdanja nastavnika, znanstvenika i umjetnika zaposlenih na Fakultetu.³⁷ Osim ove izdavačke djelatnosti knjižnica usko surađuje s izdavačkim kućama – Kršćanska sadašnjost, Glas Koncila, Verbum, Teovizija. Također pomno se prate naslovi predstavljeni na *Teološko-pastoralnom tjednu* koji se održava svake godine u organizaciji KBF-a Sveučilišta u Zagrebu gdje se, između ostalog, predstavljaju novi naslovi i novi istraživački radovi.

Kao što je već navedeno, prema podacima knjižnice i rezultatima provedene ankete najviše se posuđuje ispitna literatura i literatura za seminare. Iako statistike možda to ne potvrđuju, posudba stručne literature (časopisa) u zadnjih nekoliko godina je u laganom padu i to ponajviše radi olakšanog pretraživanja iste literature na besplatnim znanstvenim portalima, kao što je npr. Hrčak, portal za pristup hrvatskim znanstvenim časopisima. Od periodike u knjižnici se najviše posuđuju teološki, stručni i znanstveni časopisi poput: *Concilium*, *Communio*, *Živo vrelo*, *Bogoslovska smotra*, *Katolički list*, *Dia Convensia*, *Glasnik srca Isusova* i *Marijina* itd.

Za kraj ovog djela valja spomenuti kako bi sve visokoškolske knjižnice trebale sadržavati i repozitorij. Repozitorij predstavlja obvezno mjesto pohranjivanja gdje bi fakulteti i sveučilišta učinili dostupnima javnosti i javno objavili završne i znanstvene radove nastale na njima, ali je tu riječ o nečemu što zbog drugih zakonskih i pravnih okolnosti akademske ustanove ne mogu automatski i u apsolutnom opsegu izvršavati jer ovise o prethodnom, dobrovoljnom (i po drugim propisima obveznom) pisanom pristanku autora-studenta na takvo korištenje njegovoga

³⁶ Sustav statističkih podataka. Dostupno na: hk.nsk.hr (3.9.2018.)

³⁷ Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb 2016. Dostupno na: <https://www.kbf.unizg.hr/wp-content/uploads/2017/10/Pravilnik-o-izdava%C4%8Dkoj-djelatnosti-KBF-a.pdf> (21.9.2018.)

rada.³⁸ Upravo radi takvih nejasnih pravnih formulacija i određenja, gdje se zapravo studentu ostavlja na volju hoće li svoj diplomski, odnosno završni rad ostaviti fakultetskoj knjižnici na pohranu, događa se da neke visokoškolske knjižnice ne pohranjuju takvu vrstu radova. Tako i knjižnica KBF-a Sveučilišta u Zagrebu prima samo magistarske i doktorske radove i samo te radove unosi u Repozitorij Katoličkoga bogoslovnog fakulteta. Diplomatske radove za sada knjižnica ne pohranjuje, odnosno pohranjuje ih sporadično. I to samo u slučaju kada netko od studenata želi darovati svoj rad ili pak ako poneki od profesora (mentora) donese diplomatske radove svojih studenata u isprinatnom obliku.

U čitaonici knjižnice se nalazi 8 računala za potrebe rada studenata te klupe s 57 sjedećih mjesta. Pored svake klupe nalaze se utičnice kako bi korisnici mogli napuniti svoja prijenosna računala ili mobitele. U čitaonici se nalazi građa koju korisnici mogu slobodno sami uzimati s polica na korištenje. Tu se nalaze priručnici i periodika tekuće godine, udžbenici i obvezna ispitna literatura, nadalje sekundarne publikacije (enciklopedije, leksikoni, rječnici itd.) sve skupa 5 860 jedinica građe. Periodika je složena prema tematskim skupinama, a u unutar skupina abecednim redom. Ostala građa u čitaonici složena je po posebnim skupinama i to: Crkveni dokumenti, dogmatika, ekumena, fundamentalna teologija, glazba, homiletika, islamistika, katehetika, liturgika, medicina i psihologija, metodologija znanstvenog rada, moralna teologija, pastoralna teologija, patrologija, pedagogija, povijest (opća i hrvatska), pravo (opće i kanonsko), povijest religija, pravoslavlje, protestantizam, sociologija, sveci, umjetnost. Zatim slijede bibliografije, opće enciklopedije, rječnici stranih riječi, teološki rječnici, teološke enciklopedije te atlas.

3.3. Ostavštine

Darovane ostavštine oduvijek su bile jedan od načina na koji su knjižnice obogaćivale i izgrađivale svoj fond te oblikovale vrijedne zbirke građe. Nerijetko se događa da knjižnične zbirke nastanu na temelju ostavština poznatih, istaknutih književnika ili pak kulturnih, znanstvenih, umjetničkih i drugih djelatnika koji su svoja djela, rukopise, korespondenciju i

³⁸ Nemec, D. Institucijski repozitoriji : čije obveze i čija prava? // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 3/4 (2006), str. 301-234.

ostalo ostavili knjižnicama.³⁹ Knjižnica KBF-a Sveučilišta u Zagrebu posebno se ponosi mnogim vrijednim ostavštinama koje su knjižnici darovane tokom njena dugog djelovanja, još od samih začetaka kada je djelovala knjižnica Bogoslovске akademije. Tako se 1935. godine fond knjižnice povećao za 150 knjiga pretežno crkveno-pravne tematike iz ostavštine pok. dr. Ruspinja.⁴⁰ Nadalje, 1941. godine pokojni predsjednik mons. dr. Fran Barac ostavio je oporučno preko 1 000 svezaka svojih knjiga bogoslovskog i filozofskog sadržaja; dok je dr. A. Živković poklonio knjižnici HBA 20 knjiga naučno-teološkog sadržaja, a dr. K. Šverer je preko dekanata Bogoslovskog fakulteta poklonio knjižnici veći broj knjiga.⁴¹ Na taj se način broj građe i dostupne literature uvelike povećao što je u ono vrijeme bilo od iznimne važnosti za knjižnicu koja je praktički bila tek u povojima.

Iako je većina značajnih i važnih privatnih knjižnica i čitaonica hrvatskog svećenstva prosljeđivana Metropolitani, ipak neke su vrijedne ostavštine u novije vrijeme pronašle svoje mjesto u knjižnici KBF-a. Tako se među najvećoj ostavštini ističe oporučna ostavština profesora Adalberta Rebića (pok. 2014. god.) kojom je knjižnici KBF-a ostavljeno čak 11 000 svezaka knjiga. Darovani fond je u aktivnoj obradi i već je polovica svezaka obrađena. Većinu fonda čine djela Starozavjetne tematike te razni priručnici na stranim jezicima. Jedan dio fonda ostavljen je kao zasebna zbirka, dok su časopisi uklopljeni u čitaonicu. Osim prof. Rebića ostavštine knjižnici ostavili su i Đuro Kokša, Josip Jakšić, Vilim Kailbach koji je ostavio značajnu ostavštinu na njemačkom jeziku dok je Institut za crkvenu glazbu darovao ranije spomenutu notnu građu.

3.4. Izazovi – lokacijski problem

Jedan od gorućih problema knjižnice KBF-a Sveučilišta u Zagrebu danas jest pitanje njene lokacije. Naime, ova knjižnica je jedna od rijetkih visokoškolskih knjižnica u Republici Hrvatskoj koja je fizički odvojena od zgrade matičnog fakulteta više od jednog kilometra.

Dok je zgrada KBF-a smještena u Vlaškoj ulici br. 38, zgrada knjižnice smještena je u Voćarskoj ulici br. 106 što iznosi udaljenost od oko jednog i pol kilometra. Možda se ta udaljenost čini

³⁹ Belan-Simić, A. Baština u narodnim knjižnicama : rezultati ankete. // Muzeologija 43/44(2007), str. 83-92.

⁴⁰ Zvonar, I. Knjižnica Hrvatske bogoslovске akademije. // Croatica Christiana periodica. 34, 65(2010), str. 101-116.

⁴¹ Isto

mala, što realno i jest, ali dodatnu otežavajuću okolnost čini loša prometna povezanost (od fakulteta) do knjižnice kao i činjenica da se knjižnica nalazi na *uzvišenom, brdovitom* dijelu grada dok je zgrada fakulteta u *nizinskom* dijelu grada. Upravo ta udaljenost, ali i može se reći svojevrsna izoliranost, obeshrabljuju studente i druge potencijalne korisnike na češći odlazak u knjižnicu. Kao što je već spomenuto knjižnica je svoje prostorije preselila 2005. godine u novouređene prostore dalje od fakultetske zgrade što je bilo apsolutno nužno za kvalitetno poslovanje knjižnice. Stari prostori veličinom, infrastrukturuom i izgledom nisu zadovoljavali potrebe visokoškolske knjižnice, kako prostorom za studente, tako ni veličinom spremišta i polica za svu građu koju knjižnica posjeduje. Kako riješiti ovaj problem ostaje na razmatranje tijelima Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

3.5. Digitalizacija građe - planovi za budućnost

U poslanju, viziji, strategiji i radu svake knjižnice ogledaju se planovi za budućnost. Rad knjižnica nikada nije fokusiran samo na sadašnji trenutak već knjižnice svojim način obavljanja posla uvijek planiraju korak dalje. To se napose osjeća u radu visokoškolskih knjižnica čije posebne zadaće obuhvaćaju neprestanu izgradnju i nadogradnju knjižničnog fonda, nabavku građe za znanstveno-istaživačka područja, osobno usavršavanje te ispitnu građu. Ne smije se zaboraviti na veoma važnu praksu međuknjižnične posudbe i suradnju s knjižnicama srodnih intersnih sfera, na praćenje izdavačke djelatnosti na Sveučilištu, u Republici Hrvatskoj, ali i u svijetu te na stalnu suradnju i rad s korisnicima te fakultetskim osobljem.

Jednako tako i knjižnica KBF-a, uz trenutno poslovanje ima ambiciozne planove za budućnost. Jedan od većih i važnijih projekata koji se planira u skorije vrijeme jest digitalizacija nekih zbirki koje knjižnica posjeduje. Naime, u rujnu 2017. godine u Zagrebu je održan četrdeset i šesti međunarodni skup *Europskog društva teoloških knjižnica (BETH)* u suorganizaciji KBF-a Sveučilišta u Zagrebu i Biblijskog instituta, pod pokroviteljstvom EBSCO-a, Američkog društva teoloških knjižnica (ATLA), Kršćanske sadašnjosti i Glasa Koncila. Tema tadašnjeg skupa bila je *Digitalizacija u europskim teološkim knjižnicama* te je na skupu izlagalo više od 20 knjižničara i stručnjaka na području digitalizacije. Upravo na tom skupu javila se i osvijestila ideja o važnosti digitalizacije građe knjižnice KBF-a Sveučilišta u Zagrebu. Samom procesu digitalizacije nije se

još uvijek u potpunosti pristupilo, iako se intenzivno radi na uspostavi digitalne knjižnice i domene digitalne knjižnice koja još uvijek nije javna. Također je započeto s digitalizacijom izdanja koja su rasprodana, a digitalizacija periodike je u pripremi. Ono što je do sada digitalizirano je *Katolički list* (o čijoj se digitalizaciji govorilo i na samom skupu od strane zaposlenika knjižnice) no još uvijek nije u potpunosti katalogiziran. U studenom i prosincu 2017. godine započelo se s pripremnom digitalizacijom oko 10 000 stranica, koju obavlja vanjska kuća. Što se tiče načina na koji će digitalizirana građa biti dostupna, još uvijek su u razmatranju, no najvjerojatnije će se preuzeti model u kojemu korisnik traženi sken (datoteku) preuzme na svoje računalo te nakon nekoliko dana ta datoteka prestane biti važeća.

Digitalizacija građe, općenito gledajući, provodi se radi nekoliko razloga. To je prvenstveno zaštita izvornika, povećanje dostupnosti i vidljivosti same građe te radi lakšeg i bržeg korištenja digitalizirane građe. Od velikog je značenja da sam proces digitalizacije bude ispravno postavljen i proveden jer će se na taj način postaviti dobri temelji za kasniju nadgradnju u obliku osiguranja jednostavne i brze dostupnosti informacija na globalnoj razini.⁴²

Iako zvuči jednostavno, proces digitalizacije zahtjeva opsežnu i dugotrajnu pripremu, odluku što i na koji način digitalizirati, nabavku potrebne opreme te ukoliko se radi unutar matične knjižnice edukaciju osoblja. Vjerojatno i najveći problem opsežnijoj digitalizaciji predstavlja pitanje autorskih prava, odnosno nositelja istih. Prije samog pristupanja digitalizaciji građe i prije stavljanja digitaliziranog djela javnosti na korištenje, nužno je pribaviti dopuštenje nositelja prava. Važno je znati da se digitalizacija zapravo sastoji od dva postupka, to je postupak reprodukcije i postupak stavljanja digitaliziranog djela na raspolaganje javnosti.⁴³ Poseban problem predstavljaju tzv. *Orphan work* – *djela siročadi*, odnosno djela za koja se sa sigurnošću ne može odrediti tko im je autor niti tko je nositelj autorskih prava; ali i sitni tisak u koji spadaju note, karte, zapisi itd. Upravo radi toga u knjižnicama u Republici Hrvatskoj još nema opsežne digitalizacije već se za sporadične projekte bira građa koja većinom nije zaštićena autorskim pravom.⁴⁴

⁴² Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2009.

⁴³ Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55, 2(2012), str. 17-27.

⁴⁴ Isto

Jedan od razloga pristupanju digitalizacije građe jest da ona bude lakše i brže dostupna korisniku. Čak 100% posto ispitanih korisnika knjižnice KBF-a Sveučilišta u Zagrebu izjavilo je kako bi željeli da je veći broj građe dostupan u digitaliziranom obliku na mrežnoj stranici knjižnice. Među tome najveći broj odgovora odnosi se na stručnu literaturu, zatim slijede časopisi i knjige. Kao što je u već nekoliko navrata ranije spomenuto, svaka knjižnica mora osluškivati potrebe svojih korisnika. Slična je stvar i sa digitalizacijom koja, također mora polaziti od potreba korisnika prije samog odabira građe za digitalizaciju. U tom se smislu moraju identificirati i razumjeti potrebe korisnika, procijeniti mogu li građu koristiti svi koji posjećuju knjižnicu ili pak samo uža, ciljana korisnička zajednica. Treba se voditi računa mogu li se digitalizacijom građe privući novi korisnici, jednako tako valja razmatrati i najprikladnije načine prikaza i korištenja građe za ciljanu ili širu korisničku skupinu.⁴⁵ Iako je zaštita izvornika jedan od glavnih razloga digitalizacije ne smije se zaboraviti da se građa digitalizira upravo radi svojih korisnika. Samim procesom digitalizacije osigurava se brže i jednostavnije pretraživanje građe, povećanje vidljivosti građe u elektroničkoj okolini, ali i zaštita izvornika. To je osobito važno kod rijetkih i vrijednih zbirka. Na taj se način izvornici mogu trajno pohraniti u spremište s nadziranom uvjetima pohrane što je posebno značajno kod osjetljive građe poput starih rukopisa pisanih na različitim podlogama, novina, fotografskih negativa i sl.⁴⁶ Kod procesa digitalizacije vrlo je važno odrediti na koji će način digitalizirana građa biti dostupna krajnjem korisniku i način pregledavanja iste.

Digitalizirana građa posebno je važna za visokoškolske knjižnice jer dostupnost građe na daljinu demokratizira pristup građi i podupire ciljeve obrazovanja i znanstveno-istraživačkog rada što su ujedno i ciljevi visokoškolskih knjižnica te omogućuje bolje korištenje građe u interdisciplinarnim i multidisciplinarnim znanstvenim i obrazovnim projektima koji istražuje određenu temu, autora, povijesno razdoblje itd.⁴⁷ Kao što je već navedeno građa se digitalizira radi nekoliko razloga, a jedan od njih jest digitalizacija vrijedne i rijetke građe. Cilj digitalizacije takve vrste građe je njezino očuvanje od prekomjernog rukovanja i korištenja. Na taj način

⁴⁵ Ministarstvo kulture. Smjernice za odabir građe za digitalizaciju (Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština“ : Digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe). Zagreb, 2007.

⁴⁶ Isto

⁴⁷ Isto

originalna se građa može trajno pohraniti u čuvani prostor dok se ona digitalizirana daje korisnicima na korištenje. U ovom slučaju postavlja se pitanje na koji način neku građu ocijeniti kao vrijednu, a drugu ne. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske u sklopu nacionalnog projekta Hrvatska kulturna baština donijelo je *Smjernice za odabir građe za digitalizaciju*. U smjernicama se objašnjava kako vrijednost građe može biti procijenjena prema različitim kriterijima, imajući na umu intelektualni sadržaj, povijesnu i materijalnu vrijednost. Prema tome mogu se primijeniti neki od sljedećih kriterija:

- rijetkost i jedinstvenost,
- umjetnička i druga vrijednost,
- važnost za ustanovu (djelo se identificira s ustanovom),
- važnost za razumijevanje određenoga predmetnog područja,
- široko ili duboko pokrivanje određenoga predmetnog područja,
- koristan ili najnoviji sadržaj,
- podaci o predmetima ili skupinama predmeta koji su drugdje nedostavno dokumentirani,
- dokazi o povijesnoj vrijednosti ustanove,
- građa koja će u digitalnom obliku dobiti na vrijednosti,
- građa koja će dugoročno biti zanimljiva korisnicima,
- iznimno tražena građa.⁴⁸

Ove smjernice svakako predstavljaju veliku pomoć knjižnicama u načinu odabiru građe koju će digitalizirati. Ipak svakoj se knjižnici ostavlja na volju koju će građu izabrati kao prvu i prioritetnu u postupku digitalizacije jer svaka knjižnica na sebi specifičan način određuje građu koja je prioritetna.

⁴⁸ Ministarstvo kulture. Smjernice za odabir građe za digitalizaciju (Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština“ : Digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe). Zagreb, 2007.

4. Istraživanje navika korisnika knjižnice KBF-a

U ovom djelu radu u cjelosti će se prezentirati i analizirati anketa o korištenju knjižnice KBF-a Sveučilišta u Zagrebu i navikama korisnika (studenata) KBF-a Sveučilišta u Zagrebu. Uzorak ispitanih, metodologija provođenja same ankete te analiza i zaključci koji su na temelju analize donosi opisat će se i pojasniti u sljedećim poglavljima.

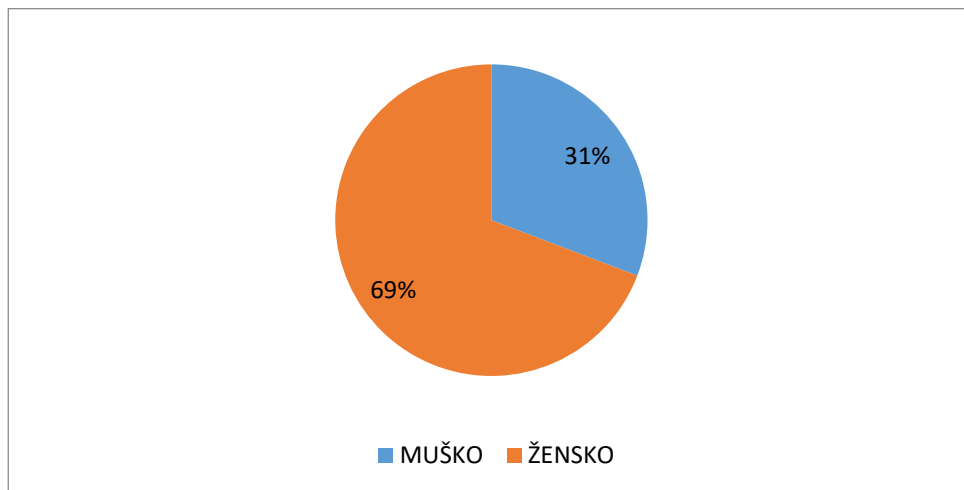
4.1 Cilj, uzorak i metodologija istraživanja

Anketa je provedena u rujnu 2018. godine na uzorku od 83 ispitanika - studenata akademske godine 2017./2018. Valja naglasiti kako se anketa provodila prije upisa nove generacije studenata na studij, odnosno tzv. bruća. Anketu su popunjavali studenti smjerova - integriranog filozofsko-teološkog studija, preddiplomskog i diplomskog studija religiozne pedagogije i katehetike, stručnog studija teologije te polaznici poslijediplomskog studija licencijata i doktorata. Zbog provođenja ankete za vrijeme ispitnih rokova, anketa je provedena na relativno malom broju ispitanika. No opetovanost/jednost odgovora ispitanika bila dovoljna da se dođe do relevantnih zaključaka. Rezultati anketa bit će proslijeđeni voditeljici knjižnice KBF-a u nadi kako će prikupljeni podatci koristiti daljnjem rastu i razvoju knjižnice.

Odgovori su predstavljeni u obliku *pita – grafova* te će se svi ukratko analizirati na ovom mjestu. Anketa je bila anonimna i sastojala se od petnaest pitanja općenitog karaktera. Pitanja su postavljena i formulirana na način da odgovore na pitanja koje su to navike korisnika knjižnice KBF-a Sveučilišta u Zagrebu, što naviše posuđuju, koje nove usluge žele u knjižnici i koji su prema njihovom mišljenju nedostaci knjižnice.

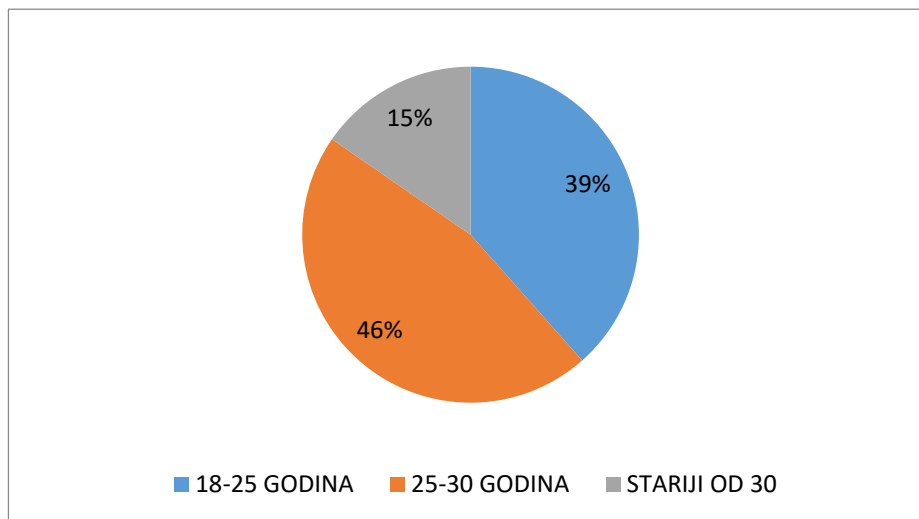
4.2 Rezultati i rasprava

Od ukupnog broja ispitanika (na anketu je odgovorilo 83 studenata), njih 69% posto izjasnilo se kao žensko, a 31% kao muško (Slika 1).

Slika 1. Spol ispitanika

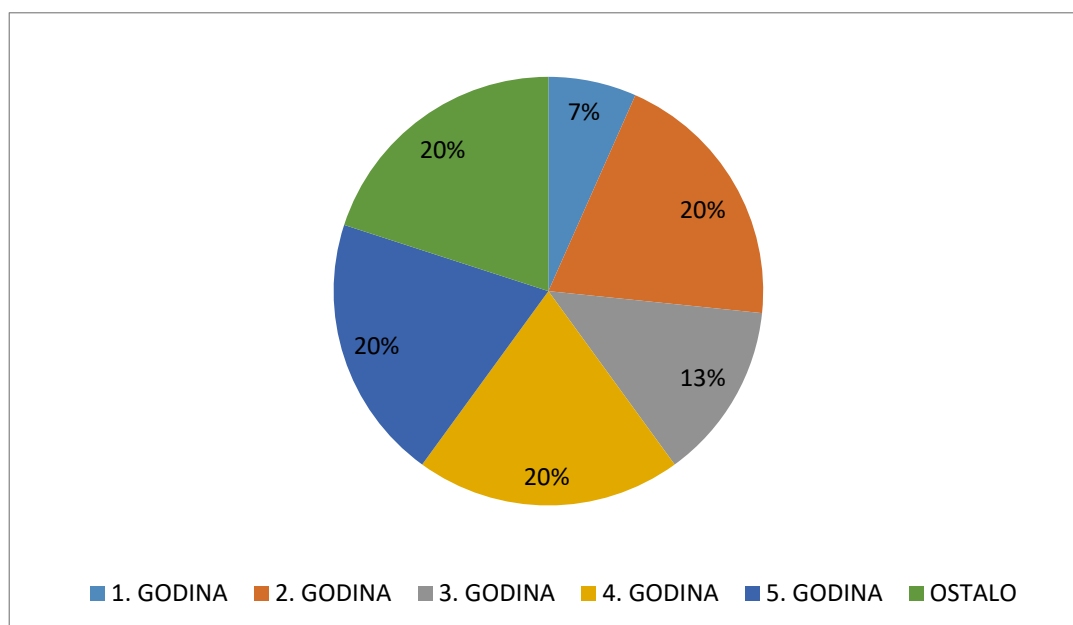
Iduće pitanje odnosilo se na dob ispitanika. Korisnici su imali ponuđene tri starosne kategorije. Odgovori ne trebaju iznenađivati jer je na KBF-u često da studij upisuju nešto stariji polaznici, odnosno na prvoj godini studija nerijetko se susreću kolege koji su tek završili srednju školu i oni koji su od njih stariji nekoliko godina. Također valja napomenuti da su na anketu odgovarali i neki studenti poslijediplomskog studija, stoga su u uzorku i oni stariji od 30 godina (Slika 2).

Slika 2. Dob ispitanika

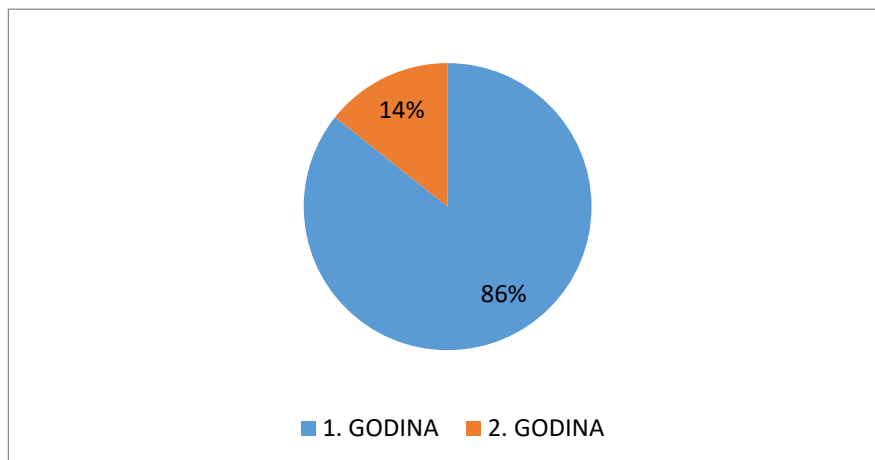
Sljedeće na red dolazi godina studija (Slika 3). Kao što je već navedeno, studij se sastoji od nekoliko smjerova koji prema Bolonjskom procesu traju pet akademskih godina. Ovo pitanje, kao i dva prethodna postavljena su s ciljem da bi se dobio opći uvid u populaciju korisnika Knjižnice koji su sudjelovali u istraživanju. Kao što će se kasnije pokazati, godina studija i same

godine korisnika nisu pokazale nikakvu značajniju povezanost s brojem odlazaka u knjižnicu KBF-a, građom koju posuđuju te njihovim potrebama i željama.

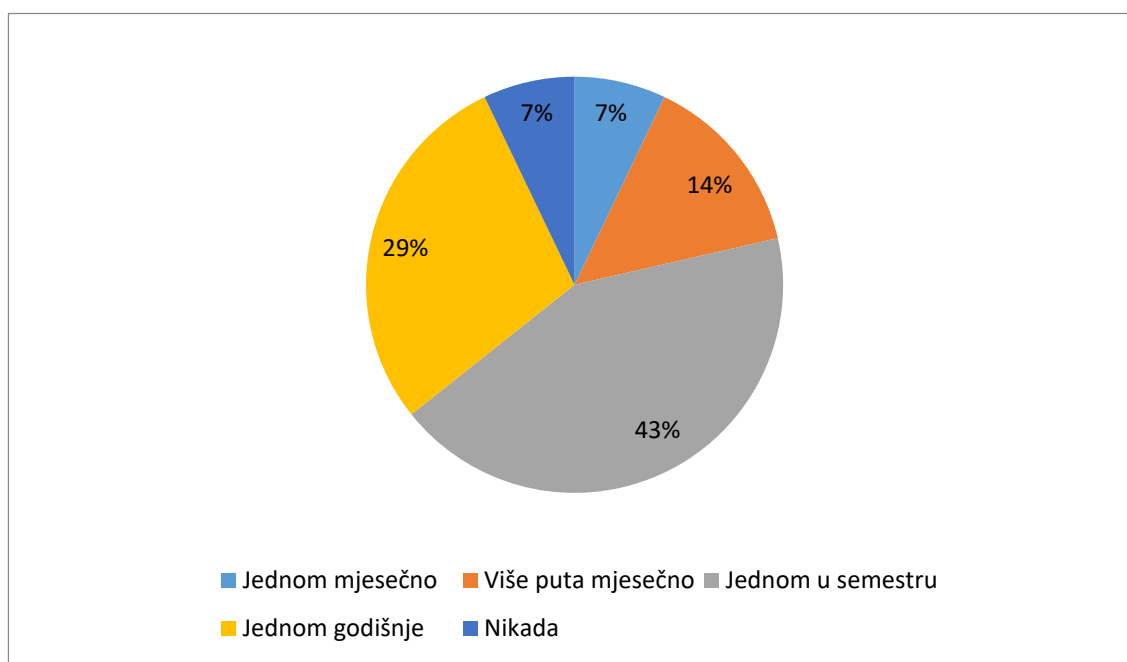
Slika 3. Godina studija

Što se tiče godine prvog odlaska u knjižnicu, korisnici su odgovorili (Slika 4) kako u većini u knjižnicu odlaze na prvoj godini studija (86%), mali broji knjižnicu po prvi puta posjećuje na drugoj godini studija (14%) dok nitko od ispitanika nije odgovorio kako je u knjižnici prvi puta bio na kasnijim godinama studija. Fakultet nema organizirani prvi posjet i upoznavanje s knjižnicom, ali da ima možda bi i broj posjeta na prvoj godini bio još i veći.

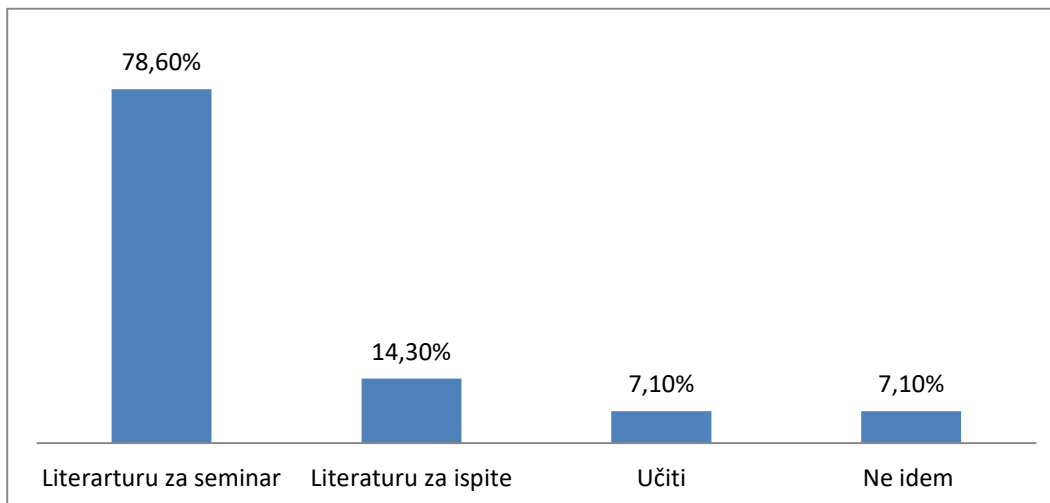
Slika 4. Godina prvog odlaska u knjižnicu

Rezultati prikazani na Slici 5, odgovaraju na pitanje *koliko često posjećujete, odlazite u knjižnicu* odgovori su bili raznoliki, ali je prevladao odgovor *jednom u semestru* (43%) što upućuje da studenti nisu osobito revni u broju posjeta. Nažalost čak 29% ispitanih izjavilo je kako u knjižnicu odlazi jednom u akademskoj godini, dok samo 14% odlazi više puta mjesečno. Za pretpostaviti je kako je jedan od razloga to što je sve više stručne literature brzo i lako dostupno daljinskim putem preko računala na besplatnim znanstvenim portalima; to što studenti obično moraju napisati jedan do dva seminara godišnje; to što je veliki broj ispitne literature dostupan raznim putevima, ili pak udaljenost knjižnice što će pokazati iduća pitanja i odgovori.

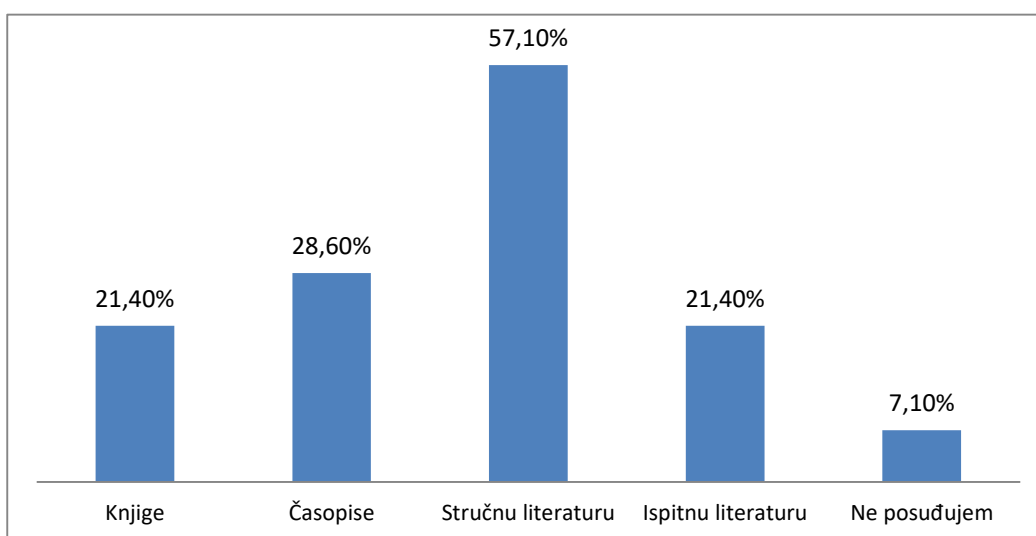

Slika 5. Koliko često odlazite u knjižnicu KBF-a?

Sljedeća dva pitanja (Slika 6 i 7) odnose se direktno na navike korisnika, tj. *zašto idu u knjižnicu* i *što najviše posuđuju*. Odgovori ni ovdje ne iznenađuju. Korisnici najčešće odlaze u knjižnicu po ispitnu literaturu i literaturu za seminare, što ujedno najviše i posuđuju. Ovi su podatci bitni jer pokazuju da iako je sve više stručne literature dostupno putem raznih besplatnih znanstvenih portala, ona se i dalje daleko najčešće traži i posuđuje u visokoškolskim knjižnicama.

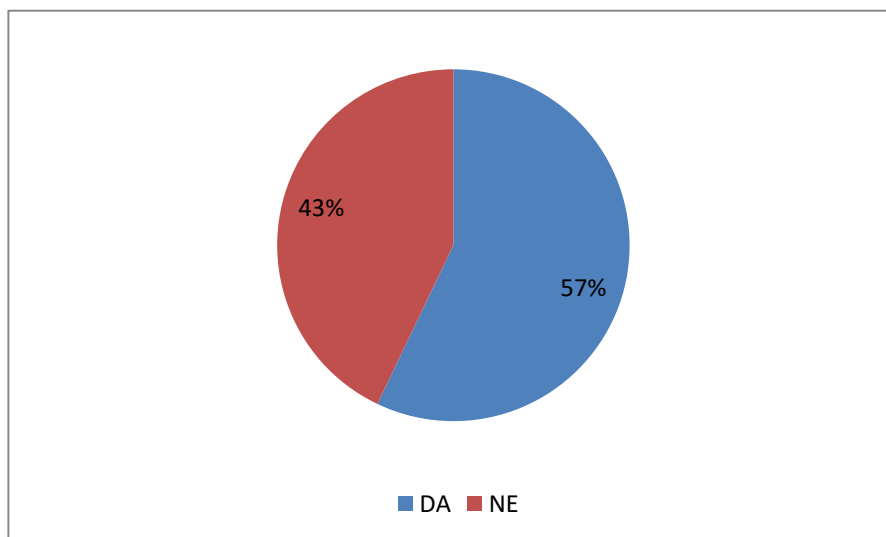

Slika 6. U knjižnicu najčešće idem po

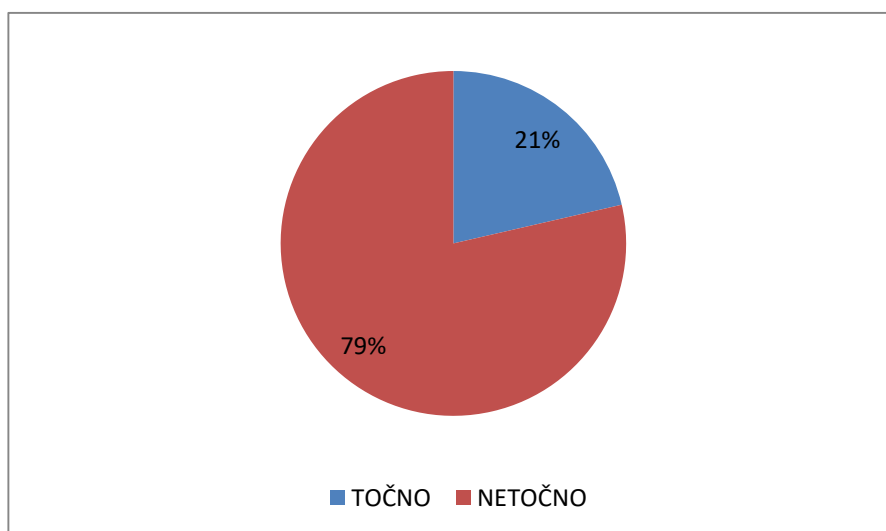
Slika 7. Najčešće posuđujem

O tome da korisnici još uvijek ne znaju što im je točno potrebno kada odlaze u knjižnicu svjedoči sljedeći podatak (Slika 8). Na upit *kada idem u knjižnicu točno znam što mi treba* odgovori su skoro podijeljeni. To nam govori da knjižničari trebaju stalno raditi i na edukaciji svojih korisnika, ali i koliko je važno da knjižničari u visokoškolskim knjižnicama budu upoznati sa radom matičnoga fakulteta i redom predavanja kako bi što bolje i kvalitetnije mogli odgovoriti na informacijske upite korisnika.

Slika 8. Kada idem u knjižnicu točno znam što mi treba

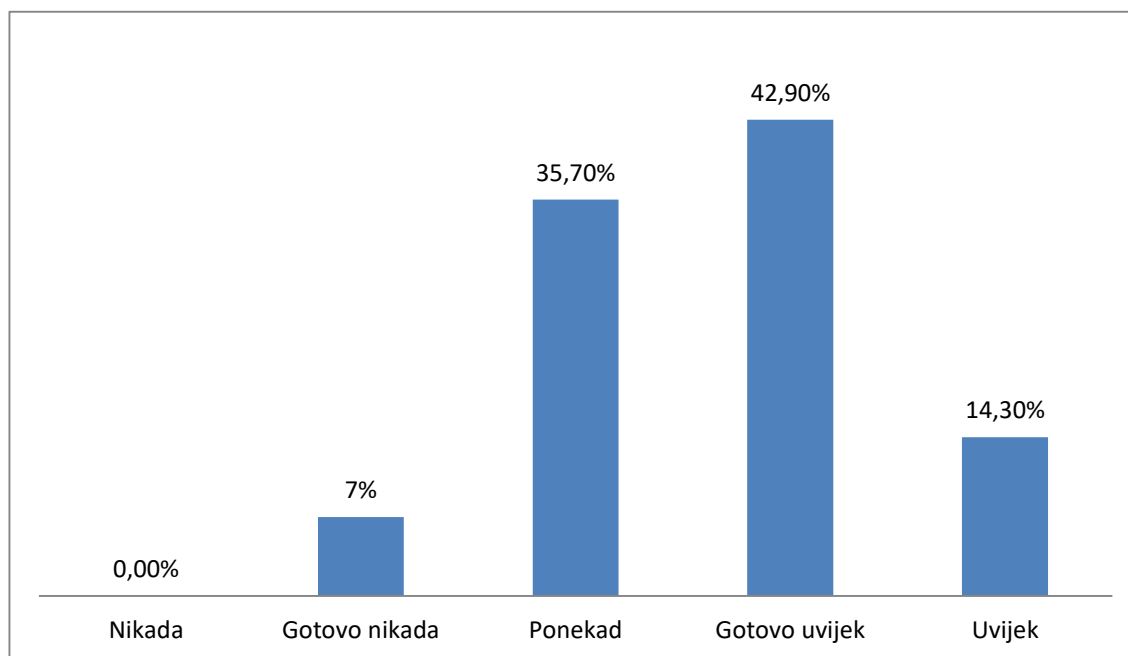
Pitanje snalaženja korisnika u knjižničnom katalogu uvijek je aktualna tema. Katalogi vrlo često predstavljaju problem korisnicima jer se u njima ne snalaze. Tako se često zna dogoditi da korisnici posude građu koju nisu htjeli ili koja ne zadovoljava njihove potrebe. Jednako tako, kao što je pokazalo istraživanje (Slika 9), većina korisnika knjižnice KBF-a ne snalazi se u katalogu. Po pitanju ovog problema u knjižnici KBF-a planiraju kroz dogledno vrijeme organizirati radionice u kojima bi studente poučili boljem korištenju kataloga.

Slika 9. Lako se snalazim u knjižničnom katalogu

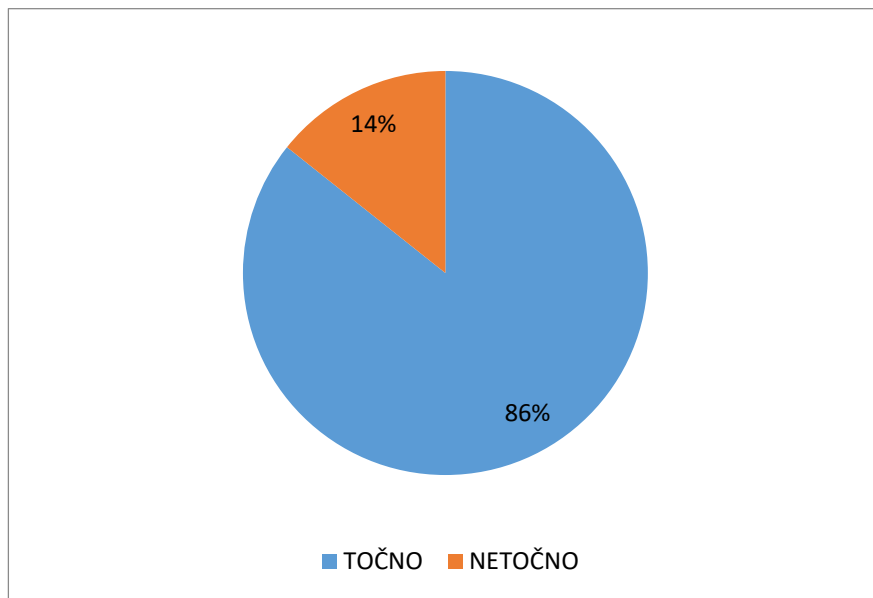
Kada se korisnik ne snađe sam u pretraživanju kataloga (kao što je slučaj s gotovo 80% ispitanih korisnika knjižnice KBF-a, Slika 10) ili ne zna što točno traži, obraćaju se knjižničarima za pomoć.

U ovakvim slučajevima do naglaska dolazi profesionalnost osoblja, ali i mnogo puta spominjana važnost edukacije i poznavanja rada fakulteta.

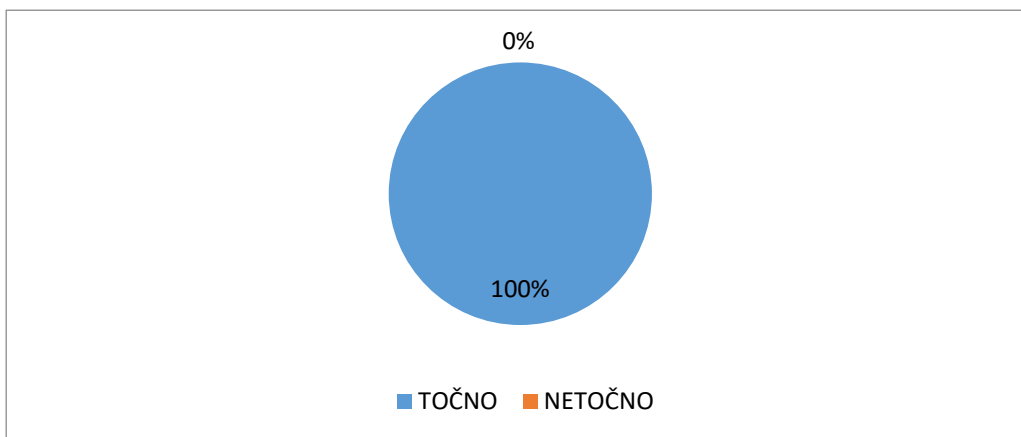
Slika 10. U pronalasku građe tražim pomoć knjižničara

Vezano uz građu knjižnice KBF-a već je prije spomenuto kako knjižnica veličinom, bogatstvom i sveobuhvatnošću svoga fonda uspješno namiruje potrebe svojim korisnika. Tomu ide u prilog i vrlo visoki broj zadovoljnih korisnika koji u velikom broju smatraju kako knjižnica posjeduje svu literaturu koja zadovoljava njihove potrebe (Slika 11).

Slika 11. Knjižnica posjeduje svu literature koja mi je potrebna

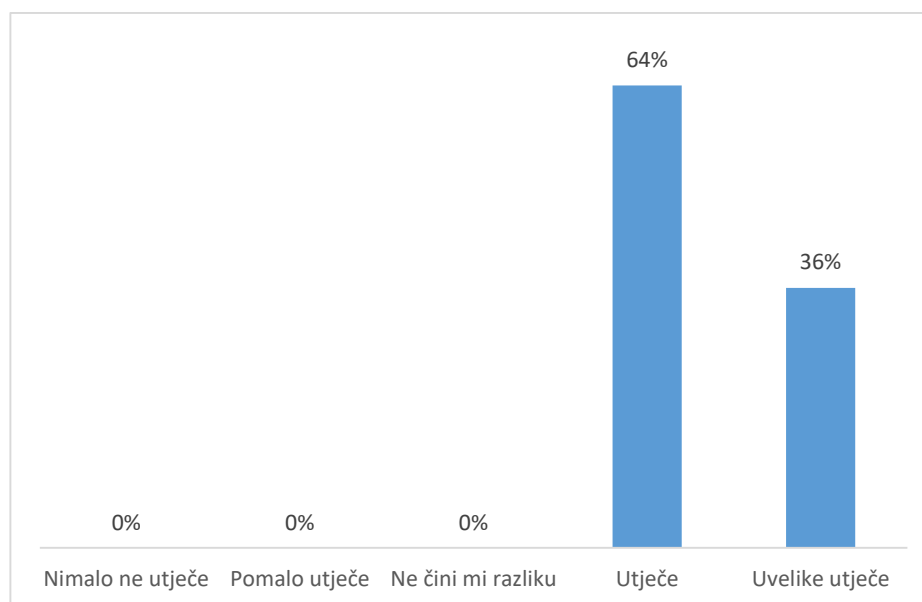
Kao što je već prije spomenuto u radu, knjižnica KBF-a suočava se sa svojim najvećim problemom koji leži u njenoj lokaciji. Udaljenost knjižnice od same zgrade fakulteta i loša prometna poveznaost uvelike utječu na dolazak studenata u knjižnicu. Tako su svi ispitani studenti potvrdno odgovorili kako bi u knjižnicu išli češće kada bi ona bila bliže fakultetu (Slika 12).

Slika 1. Da je knjižnica bliže fakultetu išao/la bih u nju češće

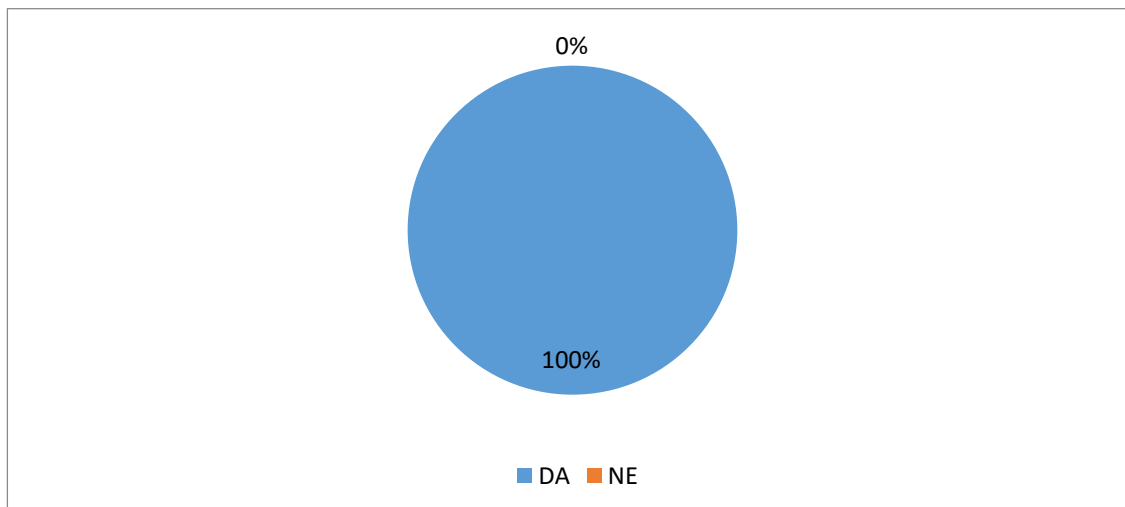
Na pitanje *koliko udaljenost knjižnice utječe na njihov odlazak u nju*, ponuđene odgovore *nimalo ne utječe; pomalo utječe* i *ne čini mi razliku* nitko od ispitanih nije odabrao. Kao što je vidljivo iz slike 13, svi ispitani odabrali su odgovore *uvelike utječe* (36%) te *utječe* (64%), dok nitko od

ispitanih nije odgovorio kako udaljenost knjižnice ne utječe na njihov odlazak u istu. Iz navedenog se daje zaključiti kako udaljenost knjižnice doista predstavlja problem studentima i potencijalnim korisnicima. Ovo je očito gorući problem knjižnice i kako će se (i hoće li se) riješiti ostaje pitanje koje bi u budućnosti valjalo nekako riješiti.

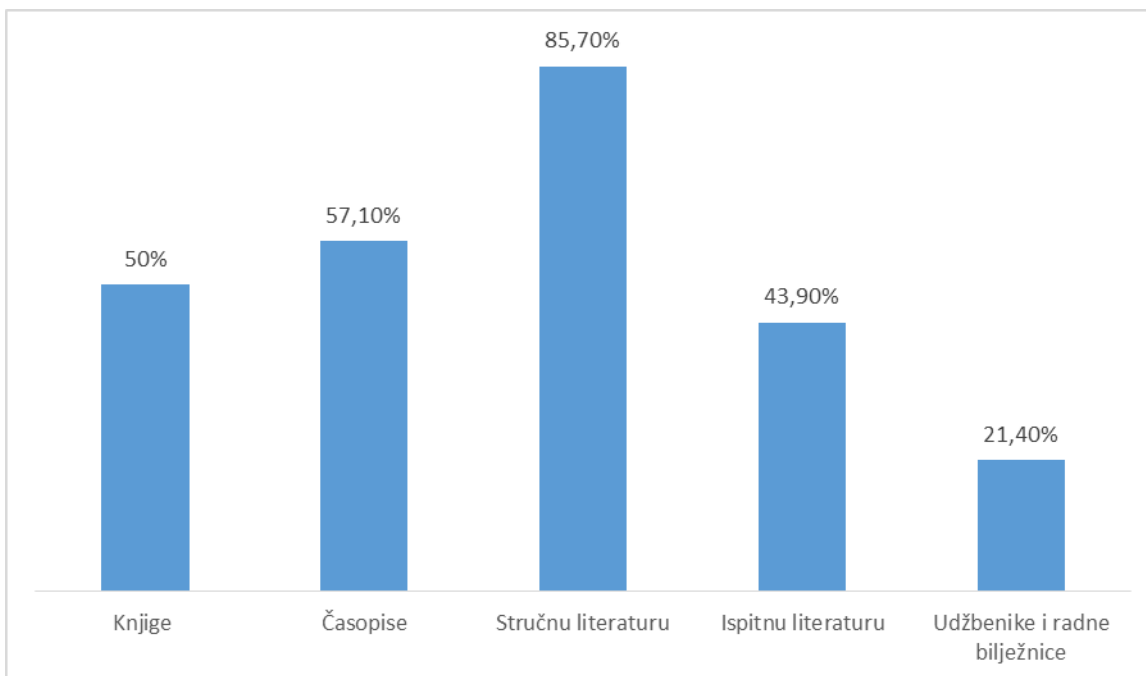
Slika 2. Koliko udaljenost knjižnice utječe/ne utječe na Vaš odlazak u nju?

Možda će ponovo preseljenje knjižnice u budućnosti biti jedno od rješenja za veći broj posjeta, ali sa sigurnošću možemo reći da će se u budućnosti raditi na digitalizaciji građe. Početak digitalizacije većeg broja građe zasigurno će obradovati studente jer su svi ispitani odgovorili kako bi željeli da je veći broj građe dostupan u digitaliziranom obliku na mrežnoj stranici knjižnice (Slika 14).

Slika 3. Biste li voljeli da je veći broj građe dostupan u digitaliziranom obliku na mrežnoj stranici knjižnice, bez potrebe fizičkog odlaska u knjižnicu?

Na upit *koju građu bi voljeli da se digitalizira* (Slika 15), najviše odgovora bilo je u skladu i s odgovorima zašto idu i knjižnicu i što u njoj najviše posuđuju. Ovdje je nužno ponovo naglasiti kako svu građu koju neka knjižnica posjeduje nije moguće digitalizirati i kako to niti ne treba očekivati ili zahtijevati. Kod procesa digitalizacije nužno je dobiti pristanak autora ili nositelja autorskih prava, ne smije se zaboraviti na ranije navedene kriterije digitalizacije, ali i na tehničku zahtjevnost samog procesa digitalizacije.

Slika 4. Koju vrstu građe biste voljeli imati digitaliziranu?

4.3. Zaključak istraživanja

Prema rezultatima provedene anketa daje se zaključiti kako studenti Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu u knjižnicu najčešće odlaze na prvoj godini studija. U knjižnicu većinom odlaze jednom u semestru, nažalost gotovo četvrtina ispitanih odgovorila je da u knjižnicu odlazi samo jednom godišnje, ali isto tako druga četvrtina odgovorila je kako u knjižnicu ide više puta u semestru. Što se tiče razloga odlaska u knjižnicu, to je u svakom slučaju posudba tražene literature, odnosno literature za seminar i ispitne literature. Ispitanici su u većini izjavili kako točno znaju što im treba kada idu u knjižnicu, ali isto tako veliki broj njih i dalje se ne snalazi u knjižničnom katalogu. Upravo radi tog nesnalaženja, gotovo polovica njih traži pomoć knjižničara pri pronalasku i odabiru građe dok zanemarivi broj studenata nikada ne traži pomoć. Ono što je već prije somenutu kao najveći *problem* knjižnice jest njena udaljenost, moglo bi se reći i dislociranost, od zgrade samog fakulteta. Upravo radi te udaljenosti osjeti se slabija posjećenost knjižnici. Čak svi ispitanici su izjavili kako bi u knjižnicu išli češće da je ona bliže fakultetu i svi ispitanici su izjavili kako sama udaljenost utječe, odnosno uvelike utječe

na njihov odlazak u knjižnicu. Isto tako, svi ispitanici bili su složni kako bi voljeli da je više građe dostupno u digitaliziranom obliku, što bi im uvelike olakšalo studiranje i pisanje seminarskih radova. Većina je naznačila kako bi u digitaliziranom obliku voljela imati stručnu literaturu, časopise te knjige.

Zaključak

Rad i tradicija knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu duga je, plodna, uspješna i nadasve profesionalna. Knjižnica uspješno djeluje u kontinuitetu od osnutka sve do danas. Od svoga osnutka, kojeg je teško precizno odrediti, prošla je trnovit put do današnjeg akademskog statusa. U svojem bogatom fondu sadrži 60 000 jedinica građe te 1 600 primjera periodike. Posebno se ponose sveobuhvatnošću svog fonda, odnosno činjenicom da knjižnica svojim fondom uistinu zadovoljava potrebe korisnika, ali vrlo visokom sadržajnom obradom građe. Kao visokoškolska knjižnica zadovoljava sve uvjete rada koji su propisani od strane Ministarstva kulture te profesionalno i redovito namiruje potrebe i želje svojih korisnika. U posljednjih nekoliko godina knjižnica je prošla kroz velike i bitne promjene koje su uvelike utjecale na njezin rad. Najznačajnija promjena bila je preseljenje u novouređene prostorije što je omogućilo bolji, kvalitetniji i stručniji rad u knjižnici, ali i donjelo nove probleme radi novonastale udaljenosti knjižnice od zgrade matičnog fakulteta. No ti problemi ne obeshrabruju knjižnično osoblje koje uvijek stoji na usluzi svojim studentima, profesorima i djelatnicima Katoličkog bogoslovnog fakulteta, ali i svim drugima koji se u njoj zateknu. U knjižnici je zaposleno petero djelatnika, od čega su troje diplomirani knjižničari, a jedna zaposlenica je pri kraju studija bibliotekarstva. Troje zaposlenika ujedno je diplomiralo na i Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Gledajući na veoma skromne početke i, kako u samoj knjižnici kažu – početni siromašni fond, knjižnica je u posljednjih pedesetak godina imala streloviti uspon u radu i nabavku knjižničnog fonda. Danas se sa sigurnošću i s pravom može reći kako se knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu nametnula kao vodeća knjižnica na polju teologije i religijske znanosti uopće. Planovi koje knjižnica ima za budućnost također su veliki. U nastanku je plan i strategija digitalizacije vrijedne građe koju knjižnica posjeduje. Početnoj, nazovimo ju eksperimentalnoj fazi digitalizacije, već se pristupilo, a dogodine se planira pravi početak digitalizacije građe. Ta će digitalizacija još više osuvremeniti rad knjižnice na način da će omogućiti da veliki traženi broj građe bude lakše i brže dostupan korisnicima. Tako će knjižnica

stati uz bok ostalim visokoškolskim knjižnicama Sveučilišta u Zagrebu, ali i Republici Hrvatskoj koje su dio svoje građe već digitalizirale.

Anketa i istraživanje koje je provedeno u sklopu ovog rada samo govore u prilog kvalitetnom i stručnom radu knjižnice i njenog osoblja, ali također naglašavaju navike korisnika te njihove potrebe i želje. Rezultati istraživanja proslijeđeni su knjižničnom osoblju na korištenje i iz njih su se već polako razvile neke ideje i strategije koje će nesumnjivo pomoći knjižnici u daljnjem radu.

Popis literature

- Belan-Simić, A. Baština u narodnim knjižnicama : rezultati ankete. // Muzeologija 43/44(2007), str. 83-92.
- Berljak, M. Položaj i djelovanje Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u sastavu Sveučilišta u Zagrebu. // Bogoslovska smotra. 86, 1(2016), str. 31-65.
- Hebrang Grgić, I.; Živković, D. Core competencies for academic reference librarians in Croatia. // Qualitative and Quantitative Methods in Libraries. 3, (2012), str. 247-256.
- Hergešić, B. O nabavi i nabavnoj politici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 5, 1-4 (1958/59), str. 9-23
- Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55, 2(2012), str. 17-27
- Ivandija, A. Povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu : spomenica za tristogodišnjicu proglašenja zagrebačke isusovačke škole akademijom g. 1669. i stogodišnjicu obnove Zagrebačkog sveučilišta g. 1874. // Bogoslovska smotra. 39, 40(1970), str. 232-336.
- Knjižnica Katoličkog Bogoslovnog fakulteta : povijest i fond knjižnice. Dostupno na : <https://www.kbf.unizg.hr/fakultet/ustrojstvo/knjiznica/#toggle-id-1> (3.9.2018.)
- Kovačević, J.; Vrana, R. Percepcija korisnika o knjižnici i knjižničnim uslugama kao temelj poslovne strategije knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 3(2013), str. 23-46.
- Krajina, T.; Markulin, H. Nabava knjižnične građe u visokoškolskim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53,3(2011), str. 21-42.
- Ministarstvo kulture. Smjernice za odabir građe za digitalizaciju (Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština“ : Digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe). Zagreb, 2007.

- Nemec, D. Institucijski repozitoriji: čije obveze i čija prava? // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 3/4 (2006), str. 301-234.
- Petrak, J.; Aparac-Jelušić, T. Knjižnice na Hrvatskim sveučilištima : tradicija i promjene. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 48, 1(2005) str. 13-30.
- Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb 2016. Dostupno na : <https://www.kbf.unizg.hr/wp-content/uploads/2017/10/Pravilnik-o-izdava%C4%8Dkoj-djelatnosti-KBF-a.pdf> (21.9.2018.)
- Salatić, B. Fakultetske knjižnice u RH : prijedlozi za strategiju razvoja fakultetskog knjižničarstva s osobitim osvrtom na djelatnike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 137-152.
- Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2009.
- Standard i smjernice razvoja i uvođenja najbolje prakse u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj : nacrt. Ministarstvo kulture, Zagreb 2008. Str. 4. Dostupno na <https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/473> (2.10.2018.)
- Stojanovski, J. Visokoškolske i znanstvene knjižnice: zašto ih trebamo više nego ikada? // Kemija u industriji. 62, 11/12(2013), str. 452-455.
- Sustav statističkih podataka. Dostupno na hk.nsk.hr (3.9.2018.)
- Škorić, L.; Šember, M.; Markulin, H.; Petrak, J. Informacijska pismenost u nastavnom programu diplomskog studija Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 3/4(2012), str. 17-28.
- Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija : Benja naklada, 1994.
- Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105(1997). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html. (5.10.2018.)

- Zvonar, I. Knjižnica Hrvatske bogoslovne akademije. // Croatica Christiana periodica. 34, 65(2010), str. 101-116.

Visokoškolske knjižnice: knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak

Visokoškolske knjižnice u Republici Hrvatskoj, ali i čitavom svijetu imaju vrlo važnu ulogu posrednika znanja i informacija između korisnika (studenata) i matičnog fakulteta u čijem su sklopu. Zadaće visokoškolskih knjižnica specifične su u jer one većinom nabavljaju i prikupljaju građu koja je vezana uz područje kojim se bavi visoko učilište u čijem su sklopu. Jednako tako knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu nabavlja većinom stručnu građu iz područja teologije kako bi zadovoljila potrebe svojih korisnika. Rad prikazuje kratak pregled povijesti Katoličkog bogoslovnog fakulteta i knjižnice koja djeluje u sklopu, odnosno osnutak, rast i razvoj, prepreke s kojima su se Fakultet i Knjižnica susretali te današnje stanje. Također, u radu su prikazani rezultati istraživanja o navikama korisnika knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Cilj istraživanja bio je ustanoviti koliko često studenti posjećuju Knjižnicu, što naviše posuđuju, kako se snalaze u knjižničnom katalogu, koje su njihove potrebe i želje, ali i što ih to koči u redovnijem i češćem posjećivanju Knjižnice.

Ključne riječi: Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, visokoškolske knjižnice, knjižnična građa, istraživanje navika korisnika

Academic libraries: Library of the Catholic Faculty of Theology of the University of Zagreb

Summary

Academic libraries in Croatia, as well as in the rest of the world, have a very important role in mediating knowledge and information between users (students) and the main faculty

whom part they belong to. The role of academic libraries are unique because they mostly obtain and gather collections that are related to the domain of the faculty. Likewise the library of the Catholic Faculty of Theology of the University of Zagreb obtains mostly theological collections so it could please the requisites of its users. The paper represents a brief overview of the history of the Catholic Faculty of Theology and its library, the establishment and development, the obstacles which were faced as well as nowadays state. The paper also presents the results of the research conducted about library user habits. The aim of the research was to ascertain how frequently students visit the library, what they borrow the most, do they manage research in the library catalogue, what are their needs and wishes but what also keeps them from visiting the library more often.

Key words: Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb, academic libraries, library collection, user habit research/research of users habits

Biografija

Borna Udatny rođen je 1987. godine u Zagrebu. Nakon završene osnovne škole upisuje zagrebačku VII. gimnaziju koju maturira s odličnim uspjehom. Po završetku srednje škole, 2006. godine upisuje Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, smjer filozofsko-teološki gdje 2013. godine diplomira na temu *Položaj kršćana na Bliskom istoku* i stječe titulu magistra teologije. Odmah nakon završetka studija započinje se osnovnoj školi Bartola Kašića u Zagrebu u kojoj odrađuje stručno osposobljavanje te nakon prolaska godine dana ostaje raditi kao pomoćnik u nastavi. Za vrijeme rada u školi volontira u školskoj knjižnici i bavi se građom lakom za čitanje te učenicima s posebnim potrebama gdje se počinje intenzivnije zanimati za knjižničarsku struku.

Godine 2016. upisuje izvanredni, dodiplomski studij bibliotekarstva na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Za vrijeme studija volontira u dvije gradske knjižnice, s djecom i osobama starijima od 65 godina te stječe uvid u razlike u poslovanju narodne i školske knjižnice.

Intenzivnije se zamina za volontiranje te 2017. godine odlazi u Alžir gdje volontira s mladima tokom ljetnih mjeseci.